1
Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІККХЕТА!

СЕРДАЛО

свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 92 (2613) | Ера, 16 ноябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

АРАДУВЛ **1923-ча** шера денз

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ЧІоагІа дегаш гІоздаьнна бар 12-ча ноябре крекинг-заводера къахьегамхой: шера план кхоачашъяьй № 3-4 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо. ВоккхагІа вола оператор профгруппорг Г. П. Седыхага вахта йолча хана хилар из доккха гІулакх.

— Берригача технологаша тІабийрзза дика къахьегарах баьннаб из толам, — дувц установка начальника В. К. Гайдай. — Семилетка кхоалагІча шера план кхоачашъярах заводе эггара хьалха рапорт оаха деннад. 1962-ча шера чотах итташ эшелонаш мехкдаьтта тІехдика продукташ ялара яхь яьржай сменашка.

Царна тІеххьа, 13-ча ноябре, шера план кхоачашъярах рапорт делар пхелагІча коммунистически къахьегама установкерча крекингисташа. Цун начальника А. Г. Бурлакова аьлар:

— Семилетка кхоалагІча шера план 14 ноябре кхоачашъе дош деннадар оаха. Оаха сийленца кхоачашдаьд тхоай дош.

Укхаза къаьстта дика балхаш даьд боккхагІа бола операторащ новкъостий Удалов, Клепов, Фролов, Павловский керте латтача бригадай технологаша. Массаза а тІеххоачашъю цар нормаш.

Крекинг-завода уж шаккха а установка хІанз семилетка диълагІча шера чотах болх беш я.

Советски Союза Коммунистически парте

ПРОГРАММА

IV. Дунен капитализма кризис

ДІайоалачеи хІалак хулачеи юкъагІа чуеннай империализм. Капитализм лардагара денз лакхе кхаччалца: цун экономически паччахьалкхени строй, политика, идеологи, — йохаеш йолча юхасоцалургйоацача талхара процессо дІалаьцай. Кхы юхаотталургдоацаш дІадаьннад дукхагІа долча адамашта тІера империализма доал. Адамаш исторически дегІадахкара керттера чулоацам, кертера лостам, кертера башхалонаш къестаю дунен социалистически системо, империализмана духьал, общество социалистически новкъа эргаяккхара тІехьа къовсам лоаттабеча низаша.

Дунен хьалхарча тІемои Октябрьски революцеи дІайолайир ерригача капитализма кризис. Дунен шоллагІа тІом латтачеи Европаи Азеи дукккача мехкашка социалистически революцеш хинначеи хана яьржар ерригача капитализма кризиса шоллагІа этап. ХІанз дунен капитализм цу кризиса кердача, кхоалагІча этапа чу яьннай. Цу кердача этапа лоархІамегІара башхало я из дунен тІемца ювзаенна яьржа ца хилар.

Капитализмах тІа-тІа дукхагІа мехкаш дІахадар; социализмаца лоаттаеча экономически яхье империализма позицеш мелъялар; империализма колониальни система йохар; паччахьалкхен-монополистически капитализм дегІаярцеи милитаризм лакхъяларцеи капитализма вІашдухьаленаш кхохкаялар; производительни низех бизза пайда эца капитализмана могаш ца хилар лакхлуш хиларца (производства темпаш лоха хилар, юкъ-юкъе хула кризисаш, хадданза производственни мощносташта бизза бе болх ца хилар, бе болх боацаш даим нах хилар) гучадувла капиталистически экономика чура дукхагІа меллуш а йохкалуш а хилар; къахьегамаи капиталаи юкъера къовсам сомбалар; дунен капиталистически боахама вІашдухьаленаш чІоаггІа кхоккаялар; ерригача линешка политически реакци цІаккха ца хиннача тайпара сихъялар; буржуазни паргІатонаш дІа а йоахаш, дукккача мехкашка фашистски, тиранически режимаш увттаяр; буржуазе политикаи идеологеи кІоаргга кризис — цу дерриганеца гучаювл **ерригача капитализма кризис.**

Империализма стаде шерра дегІайоагІа **паччахьалкхен-монополистически капитализм.** Монополеш хьахиларои уж лакхъяларои финансови олигархе хьашташ кхоачашде капиталистически воспроизводства процессана юкъарчал доаццаш паччахьалкхе юкъелелхарга вуг. Цун хьашташа маяххара тайп-тайпара регулирующи гІулакхаш ду капиталистически паччахьалкхено, экономика цхьаццадола доакъош паччахьалкхенга дерзадарах пайда ийбу. Дунен тІемаша, экономически кризисаша, милитаризма, политически доккхача хувцамаша сихдир монополистически капитализмах паччахьалкхен-монополистически капитализм хулга.

Финансови капитала низ-Іоткъам хадданза лакхлу. Общественни производства дуккха а дукхагІа дакъа шоай бе а делла, къама вахара доал ду Іалаьмате йоккхийча монополеша. Миллиардерийи миллйонерийи кучко цхьаннахьара а тІахьожам боацаш доал ду капиталистически дунен дерригача рузкъана, шоашта боалача пайдана духьа бІарччача къамий вахар доходу. Финансови олигархи Іалаьмате чІоагІа йІаьхий хул. Монополистически буржуазе гІулакхаш леладу комитет а хинна дІаэттай паччахьалкхе. Берригача боахама вахара бюрократизаци елга чІоаггІа лакхлу. Монополеш йІаьхий хилийта, болхлой болами къамаш-мукъадахара къовсами тоІабе, капиталистически строй кІалхаръяккха, агрессивни тІемаш хьоаде лерхІаш, паччахьалкхен-монополистически капитализмо монополей низ паччахьалкхен низаца цхьан механизме вІашагІтох.

Паччахьалкхен-монополистически капитализм социализм санна я яха сурт оттаде гІерт аьттехьара социалисташи ревизионисташи. Вахаро гучадоаккх из харцдар. Империализма оамал хувцац паччахьалкхен-монополистически капитализмо. Общественни производства система кертерча классай хьал ца хувцарал совгІа, цо кхы а кІоаргбу къахьегамаи капиталаи юкъера, къаман дуккха а дукхагІа болча нахаи монополештеи юкъера шув. Паччахьалкхе капиталистически боахам нийсбе гІертарах производства конкуренции анархии дІайоаккхалургьяц, общества масштабе боахам планаца дегІаахар Іалашдулургдац, хІана аьлча производства ларде юс капиталистически доалахьеи маьхах оттабаьча къахьегама эксплуатаци елгеи. «Кризис йоацача» а «планах йолча» а капитализмах йола буржуазни теореш пархxe йохаяь дІаьхар хІанзара капиталистически экономика дегІаахара берригача наькъо. Паччахьалкхен-монополистически капитализма диалектика укх тайпара я, буржуазе лерххІача тайпара капиталистически система чІоагІъяра метта, цо кхы а чІоагІагІа сихъю капитализма вІашдухьаленаш, кІийленга кхаччалца мелъю из. Паччахьалкхен-монополистически капитализм социализманна йола йизза материальни кийчо я.

Империализм дегІаахарах кердача явленеша бакъду ший тІеххьарча лагІа тІа капитализм дегІаяра кертерча законех, из чехкагІа йохкаяла йолаярах яь ленински выводаш нийса хилар. Цхьабакъда, из йохкаялар из йизза сацар дац, производительни низаш совцадар а дац, цхьаццайолча ханашка, цхьаццадолча мехкашка капиталистически экономика лакхлулга дІа а даккхац.

(ДІахододар. Долалур 12 ноябре арадаьннача (№ 91 йолча) «Сердало» газета тІа).

Ерригa хьайийцача капитализмо тІа-тІа дукхагІа дехк хІанзара производительни низаш дегІадоагІилга. Ядерни энерги йовзарца, космос караерзаярца, химипроизводствана еш йола автоматизаци дегІаярца, Іилманои техникои даьхача доккхийча кхыча толамашца ювзаенна йолча Іалаьмате йоккхача Іилма-технически переворота хана чу доалаш латт адамаш. Цхьабакъда, капитализма производственни отношенеш чІоагІа готта я Іилма-технически революцена. Іилма-технически революци чакхъяккха а цун беркатах общества хьашташта мабеззара пайда эца а могаргдац духхьал социализмана мара.

Монополистически капитало доал деча хьалашка технически прогресс болхлой классана духьал ерз. Керда формаш юкъе а кхувлаш монополеша лакхъю болхлой классана еш йола эксплуатаци. Капиталистически автоматизаце болхлочоа багара маькха чІегилг йоаккх — бе болх ца хилар лакхду, вахара хьал-торо лохъю. Технически прогрессо тІа-тІа а дукхагІа хІалакбу зІамига боахамаш дола нах. Империализмо технически прогрессах пайда ийбу кертерча даькъе тІема гІулакха хьакъехьа. Адамий хьаькъала карагІдаьннар адамашта шоашта духьал доах цо. Империализм мел йолча хана адамаш шоай кхоаненах сатийна хила йиш яц.

ХІанзарча капитализмо Іалаьмате чІоагІа **сихдаьд рынка дош.** Из дош къоастаде низ бац империализма, хІана аьлча цун закономерность я къахьегамхой хІама эца йола торо производство лакхъяларал тІехьаюсаш хилар. Цо иштта юхаувз кІезига дегІадаьхка мехкаш индустриальни дегІадоагІилга. Дунен капиталистически рынок шийл сихагІа дегІаухача производственни таронашка диллача готлу. Іалаьмате дукха таможенни йовкъашца доазув увттадеча барьерашца къаьст-къаьстача валютно-финансови зонашта йиикъа я из. Товараш дохка рынкаш, капитал дилла моттигаш бахьан, бедала хьасташ бахьан конкурентни ира къовсам латт империализма лагере. Кхы а чІоагІагІа сихлу из капитализма доал ду территори геттара готъяларца. Юххера а дукккача мехкашка нах бебара кІеззига хьалха мара ца латтача производства лохача темпаш тІа оттаяьй монополистически капитало буржуазни общество. Предприятей ковнал араьхьа бе болх боацаш миллионаш бола нах болча хана производственни мощносташ шоай низ меллаб бе болх боацаш юс. Юртбоахама производство искусственно юхаувз, дунен тІа миллионаш бола нах моцал Іовшаш боллашехь. Нахага кхоачамболлаш материальни рузкъа дац, хІаьта империализмо тІемашта еча кийчонга дІаухийташ йоаю материальни ресурсаши общественни къахьегами.

Мехкий йоккхача группе капиталистически строй дІаяккхар, дунен социалистически система дегІаяри чІоагІъялари, колониальни система йохар къаьнара империш еха дІаялар, мукъадаьннача мехкашка экономика колониальни структура йоха йолаялар, цу мехкаштеи социализма дуненнеи юкъера экономически бувзамаш шердалар — цу дерриганеша кІоаргъю **дунен капиталистически боахама кризис.**

Паччахьалкхен-монополистически капитализмо ца хеззача тайпара лакхъю милитаризм. Империалистически паччахьалкхенаша тІом боацача хана а Іалаьмате доккхий тІема низаш леладу. ТІема еча расходаша тІа-тІа а дукхагІа дола паччахьалкхений бюджетий дакъа дІалоац. Империалистически паччахьалкхенех милитаристски, тІема-полицейски паччахьалкхенаш хул; милитаризаци тІа-тІа а дукхагІа буржуазни общества вахара чуйолл.

Монополистически буржуазе цхьаццайола группаш йІаьхий а еш, такха низ боацача налогех, лакхлуча инфляцех, маьхаш лакхдаларах бала озаш доахка къамаш низ бохарга, халкъаш боахамех дахарга дуг милитаризмо. Цхьан ноахала хана дуккха хІама хІалак деча дунен шин тІема бала тІаоттабаьб цо адамашта. Хьалхарча тІем тІа империалисташа итт миллион саг вийр, ткъо миллион саг айп ваьккхар. Дунен шоллагІа тІом бахьан долаш шовзткъе итт миллионага кхоачаш саг веннав. Уж тІемаш латтача хана бІарчча мехкаш хІалак дир, эзараш городаш, юрташ йохайир, дукккача тІехьенаша къахьегаш хьадаьр хІалак дир. Империалисташа дагалувцача кердача тІемо адамашта тІатувс цІаккха а ца хиннача тайпара дукха нах боабергболеи рузкъа хІалак дергдолеи кхерам. Кхыметтел цу тІема еча кийчоно а миллионаш болча наха бала тІаоттабу, рузкъах боах.

Производительни низаш дегІадоагІаш, къахьегам юкъара берзабеш яьккха прогресс хІанзарча капиталистически паччахьалкхено бокъо йоацаш ший бе йолл монополешта долча хьашташта.

Монополистически буржуази общественни организмана пайдане боацаш тІабижа тІоа хинна, производства прогрессана совлен йола хІама хинна дІаэттай. Заводаштеи фабрикаштеи тІахьожаш ба маьхах увттабаь директораш, инженераш, техникаш. Наьха цІий мелаш бах монополисташ, шоашта гонахьа хьувзача нахаца цхьана пролетарешеи ахархошеи къахьегаш хьахиннача национальни дохода лоархІам болла дакъа а дуаш.

Революцех кхераш хиларо, социалистически мехкаша доахача толамаша, болхлой боламо беча низо алапе, къахьегама хьалий, нах социальни Іалашбара хьакъехьа цхьадолча даькъе къахьегамхоша яхар динза яргйоацача оттаю буржуази. Цхьабакъда, лакхлуча маьхашеи инфляцеи массанахьа а пайда боацача оттаду из. Общество дегІаахарца лакхлуча болхлочуни цун дезалеи материальнии культурнии хьаштел тІехьадус алапи. Кхыметтел капиталистически дегІадаьхкача мехкий йоккха йоацача группа кхычарел лакхагІа бола вахара боарам а Азе, Африка, Латински Америка халкъаш довхарах, эквивалентни доацаш деча хувцамех, кхалнаьха къахьегамах мах кІезигагІа телаш хиларах, неграштеи арахьара тІабаьхкача болхлоштеи къиза низ-Іоткъам тІалоаттабарах, хІаьта иштта мехкашка чурча къахьегамхошта еш йола эксплуатаци лакхъярах латт. «Наха шортта де хІама да» яхача буржуазни фаьлгах нах бегбахар хилар болхлой класса бе болх ца хилара, кхоанарча денах тешам байна хилара хало тІалоаттош я массаз а. Болхлой класса ше лоаттабеча экономически къовсаме цхьадола толамаш даьха дале а, деррига хьайийцача капиталистически дунен тІара цун хьал лохлу.

Ахархочун зІамига боахам тешшаме чІоагІа боахам хиларах йола легенда хІама юхе ца дуташ йохаяьй капитализм дегІаахаро. Юртабоахаме а доал деш йола моттиг дІалаьцай монополеша. Миллионаш бола фермераши ахархойи лаьттан тІара лелхабу, хІаьта цар боахамаш торгах дохк. Ахархоша зІамига боахам хьаллоаттабу дуккха чІоаггІа къахьегаш, хІама эшаш, дуар, дувхар, лелор кхоачам балла доацаш. Лакхлуча налогашеи хьерчача декхарашеи тІаоттабаьча балийна кад ахархой. Аграрни кризисаша тІа-тІа дукхагІа йохаю юрт. Теша хала дола эшамаши къели тІаотт колониальнии кхычарна кара долчеи мехкий ахархошта; шн низ-Іоткъам латт царна тІа — помещикийи монополистически буржуазеи.

Городе баха кІезига боахамаш дола нах а боахамех бохабу монополеша. Ремесленни производство йохаш латт. Кагий промышленнии торговии предприятеш шоаш маярра монополешта кара я.

Вахаро йизза бакъйир капиталистически общества чухь пролетаризаци лакхлуш хиларах йола марксистски положени. Экспроприированни болча наха революционни наькъаца производства средсташта общественни доалахье оттаяр, вешта аьлча, уж дерригача халкъа доалахьа ерзаяр мара кхыйола перспектива яц.

Капитализм цхьатарра дегІа ца йоагІаш хиларо хувц паччахьалкхений низий соотношени, царна юкъера вІаштдухьаленаш лакхъю. Империализма экономически, хІаьта цунна тІеххьа цун политически тІемеи низа центр Европера США кхаьчай. ТІемахи сихдаь герз хьадеш хиларахи даьннача пайдаша естаьча американски монополистически капитало дІалаьцад бедал йоала кертера хьасташ, товараш дохка рынкаш, капитал дулла моттигаш, хьаяьй ший тайпара йола колониальни импери, эггара йоккхагІа йола **дунен эксплуататор** а хинна дІаэттай. ПаргІатои демократии лу ше, яхаш, харцдувцаращца къайла а ювлаш, американски империализмо боккъалдар аьлча **дунен жандарма** де доагІа гІулакх ду, реакционни диктаторски режимаш, йохкаенна монархеш хьал а лоацаш, демократически, революционни хувцамашта духьал а ювлаш, шоай лоІаме хилара тІехьа къовсам лоаттабеча халкъашта духьал агресси а йоаржаеш.

США монополистически буржуази дунен халкъашта юкъерча реакце кертера чІоагІало я. Капитализм «кІалхара яккхара» гІулакх шийна тІаийцад цо. США финансови магнаташа вІашагІъехк империалистий «священни союз» хьаю агрессивни тІема блокаш. Американски эскараши тІема базаши я капиталистически дунен эггара кертера лоархІам болча моттигашка.

Бакъда вахаро хьахьокх дуненна доал де гІертача США империализмо леладераш вІалла кІийле йоацаш хилар. Империализм низ боацаш хилар социалистически къам-мукъадаккхареи революцешта никъ дІакъовла. Атомни герза хьакъехьа монополи бе йолла гІерташ американски империализмо лийрхІараш дехар. Капиталистически дунен экономически, финансови, тІема кертера низ болаш шоаш юсе а цун экономике ше хьалаьца удельни дозал лораде маганзар США-на. Эггара низ болашагІа йола капиталистически паччахьалкхе — США ше лургьяр лакхъенна а яьнна, юха чукхета йолаеннай. Хьалха шоай хинна низ бац Великобритани, Франци, Германи, Япони санна йолча империалистически паччахьалкхений а.

ХІанзарча дунен кертерча вІашдухьалено — социализманеи империализманеи юкъерча вІашдухьалено — дІаяхац капиталистически дуне чура дуаш йола **кІоарга вІашдухьаленаш.** США-га хьалхле йолаш яь агрессивни тІема блокаш а кризис йолаш я. «ВІашагІкхетареи» рынка дош аттача даккхареи лозунга кІал хьахинна дунен халкъашта юкъера паччахьалкхен-монополистически организацеш боккъалдар аьлча дунен капиталистически рынок юхаекъа оттаяь керда формаш я, чІоаггІача къовсамийи довнийи кхуврчаш хулаш латт царех.

КІоарглуш латт кертерча империалистически паччахьалкхенашта юкъера вІашдухьаленаш а. Дунен шоллагІча тІем тІа ийшача империалистически паччахьалкхений экономика юхаметтаоттаяро тІавуг империалисташта юкъе хиннача къовсамийи конфликтийи къаьнара кхуврчаш юхадийндалара а кердадараш хьахилара а. Къаьстта кхохкалуш я англо-американски, американо-французски, франко-малхбузен-германски, американо-малхбузен-германски, англо-малхбузен-германски, японо-американски, кхы йола вІашдухьаленаш а. Империализма лагере хиланза даргдоацаш да керда вІашдухьаленаш хьахилар а кІоаргъялар а.

Американски монополеша а цар английскии французскии союзникаша а гуччахьа новкъостал ду эхь ца хетташ реваншистски, захватнически де лерхІараш кхайкадеча, социалистически паччахьалкхенаштеи европейски кхыча мехкаштеи духьалара тІом кийчбеча малхбузенгермански империализмана. Европана юккъе юхаметтаоттабеш латт машара а дерригача халкъий кхерамзленна а кхерам тІатесса агрессе кхераме кхуврч. Гаьнарча Малхбоале американски монополеша юхаметтаоттабу, эггара хьалха социалистически паччахьалкхенашта а тоссаш, Азе халкъашта кхерам тІатоссаш бола вож кхераме кхуврч — хаьдда шоашта кара йола японски милитаризм.

Империалистически паччахьалкхений йоккха йоацача группа хьашташ вокх мехкий хьашташца дерригача халкъий хьашташца тарлургдолаш дац. КІоарга вІашдухьаленаш латт империалистически паччахьалкхенаштеи, кортамукъадаьннача, шоай лоІаме хила къовсам лоаттабеча мехкаштеи юкъе.

ХІанзара капитализм зуламе я дерригача адамий вахара хьашташта, уж тІакхача гІертача цар прогрессивни гІулакхашта. Саго сага еча ший эксплуатацеца, ший шовинистическии расистскии идеологеца, шийх доаллача моральни талхарца, спекуляци, корупци, зулам лакхдаларца общество, дезал, саг толхаву капитализмо.

Буржуазни строй хьахилар нах тІаувзача паргІато, нийсхо, вошал яхача лозунгашца. Цхьабакъда, буржуазе цу лозунгех пайда ийцар духхьал феодальни знать эккха а яь, Іаьдала керте оттар духьа. Нийсхон когаметта эттар социальнии экономическии нийсхо ца хилара кІоаргга юкъ. Вошал а доацаш, къиза классови къовсам латт буржуазни общества чухь.

Монополистически капитало тІа-тІа дукхагІа гучабоаккх ший реакционни, демократена духьалара чулоацам. Хьалха хинна буржуазно-демократически паргІато а лац цо, эхь ца хетташ из ше дІакхайкайойя а. Исторически дегІаахара хІанзарча этапе хьалха санна атта доацаш халагІа хул буржуазена нийсхон, кортамукъален лозунгаех пропаганда е. Дунен халкъий болхлой болам лакхбаларо кІезигъю финансови капитала маневра торонаш, цунна могаргдац хьалхарча лозунгашца, хІаьта иштта болхлой бюрократи эцарца, дукккача наьха революционни уйлаш йоае а юхасоцалургбоацаш дегІабоагІа империалисташта духьалара революционни болам эшабе а.

Кертера материальни средстваш йизза кара а лаьца, монополистически капитало цхьаннеца а декъац политически Іаьдал. Цо ший диктатура — кІезигагІа бараша дукхагІа бараштa увттаю диктатура, капиталистически монополеша обществана увттаю диктатура оттаяьй. Империализма идеологаша кортамукъаленеи демократеи харц лозунгашца къайлакхухь монополистически капитала диктатура, империалистически паччахьалкхенаш «мукъача дунен» мехкаш да, яхаш дІа а кхайкадеш, доал деш дола буржуазни гІозараш моллагІча а диктатурана духьал да йоах, цар. Боккъалдар аьлча, империалистически дунен тІара паргІато шоай мехкий меттел, дерригача кхыча мехкий а монополей аьшка когашта кІал йодача болхлой классана, къахьегача халкъа эксплуатаци е йиш хилара паргІато мара яц.

Буржуазе чІоаггІа ювц ший хоржамий система, из демократически бокъо луш я, яхаш, ше дукха партеш йолаш хиларахи дукха кандидаташ увттабе йиш йолаш хиларахи къаьстта доккхал а деш. ГІулакхага диллача монополисташа нах шоай лоІам бувца а шоай хьашташ лорадергдараш харжа а йиш йоацача доах. Капитал, кепайоазув, радио, кино, телевидени санна йола средстваш шоай бе а йоахкаш, профсоюзашкеи кхыча дуккха нах юкъеболча организацешкеи шоаш увттабаьча нахах пайда а эцаш, монополисташа халкъаш тувладу, харжархошка низагІа шоай кандидаташ увттабайт. Тайп-тайпара йола буржуазни партеш доал деш йолча буржуазе тайп-тайпара йола фракцеш мара кхы хІама яц.

Буржуазе диктатура иштта гучаювл харжархой лоІам телхабарца. Конституце шоашта еннача бокъонех пайда а эцаш, къахьегамхоша шоай хьашташ лорадергдола дикка нах законодательни органашка харжа могаргдолга буржуазена гучадаьлча, цо эхь ца хетташ йохаю хоржамий система, харжархой бизза бола лоІам телхабелга, шоай хьашт мелд мара парламента юкъе битац къахьегамхой викалаш.

Финансови олигархе фашистски режим оттаю, эгІаздахача халкъа кІалхаръялара йола тІеххьара чІоагІало цунах лерхІаш армецеи, полицецеи, жандармерецеи оагІув булл, къаьстта къахьегама халкъ кхыметтел кІезигьяьча демократически бокъонех пайда эца, шоай хьашташ хьалкхабеи еррига бокъонаш монополе хилар дІадаккхеи гІертача хана. Германскии итальянскии сий доаца фашизм хІалак хиннаяле а фашистски режим хІанз а цхьадолча мехкашка йолаш а я, кердача форме кхыдолча мехкашка юхаувтташ а я.

Цу тайпара, **кІоаргача, чІоагІача вІашдухьаленаша чура юъ дунен тІара империалистически система.** Къахьегамаи капиталаи юкъерча цІаккха тоам хила йиш йоацача моастагІало, халкъаи монополенеи, юкъерча вІашдухьаленаша, дегІайоагІача милитаризмо, колониальни система йохаро, империалистически мехкашта юкъерча вІашдухьаленаша, къамий къонача паччахьалкхенаштеи къаьнача колонизаторски паччахьалкхенаштеи юкъерча конфликташеи вІашдухьаленашеи, керттерча даькъе чехка дегІайоагІаш латтача дунен тІарча социализмо юъ, йохаю империализм, цун низ бохабараи из хІалак яраи тІадода гІулакх.

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ПРОГРАММА

(ДIахододар. Долалур 1-гIча оагIо тIа).

Монополистически буржуазена кхыметтел ядерни герзаца а могаргдац исторически дегIадар юхатоха. Адамашта ше маярра яйзай капитализм. БIаь миллионаш болча наха гу капитализм — экономически кегарий, юкъ-юкъе хулача кризисаи, даим бе болх ца хилара, къела, оакхарий хьисапе производительни низаш кхоачадара строй, даим тIемай кхерам шийца бахьаш йола строй хилар. Адамий та безам а бац е товрг а дац ший исторически ха яьккха яьннача капитализма системаца.

V. Дунен халкъий болхлой класса революционни болам

Дунен халкъий болхлой класса революционни боламо дерригдунен-исторически котало яьккхай. **Керттера цун котало — дунен социалистически система.** Котъяьннача социализма ший хьокхамца капиталистически дунен къахьегамхой хьаькъалаш революцена тIадерзаду, империализмана духьал къовсам лоаттабе цар дог айду, хIаьта цу къовсама хьал боккхача боараме аттача доаккх.

Капиталистически обществана шийна чухь хьахул, совдувл, чIоагIлу социализма котало Iалашъе езаш дола социальни низаш. Дунен арене яьннай дунен халкъий пролетариата керда отряд — Азеи, Африкаи, Латински Америкаи мукъадаьннача, кхычар лоIаме долча, колониальни мехкий къона болхлой болам. Хьа а хиннай дегIа а яьхкай марксистско-ленински партеш. Царех хулаш латт сий дола, массане а къоабалбеш бола, дукха къахьегамхой шийна тIехьа бугаш бола национальни низ.

Дунен халкъашта юкъерча революционни боламо империализманеи болхлой класса мугIарашта юкъерча цун гIончаштеи духьаларча къовсама Iалаьмате йоккха опыт Iоаяьй. Из идеологически дикагIа чIоагIбеннаб, цун хIанз дика вIаштIехьбаьнна боккха низи доккха денали да. ДегIабоагIаш латт, Iалаьмате дукха къахьегамхой чубоагIаш болча профсоюзни болама лоархIам.

Капитализма мехкаш масса хана классови къовсамаша чувхадеш да. Ший экономически политически хьашташ бахьан болхлой классо лоаттаду денал дола къовсамаш даржаш латт. Болхлой класс, къахьегамхой цкъа кхерам тIаоттабаь Iийнабац буржуазен классови оалала. Ший Iаьдал ца дохийта гIерташ, финансови олигархе низаца тоIабара методех ийца ца Iеш, болхлой класси цун организацеши Iехаяра, цар барт эгIабара, национальнии дунен халкъийи профсоюзни болам бохабара тайп-тайпарча кхыча приемех а пайда ийбу. Профсоюзнии, кооперативнии, кхыйолчеи организацешта керте латтараш кхаашца ийбу цо, болхлой бюрократи дукхагIа ю, промышленносте, муниципальни органашка, паччахьалкхен аппарате царна пайда боагIаш йола моттигилгаш а телаш. Коммунисташта духьалареи, болхлошта духьалареи законаш, коммунистически партешка гучахь болх ца байтар, дуккха коммунисташи кхыбола хьалха латта болхлойи балхара дIабахар, предприятешка Iаьржа списка увттаяр, гIулакхера бараш «тешаме» бий техкар, демократически кепайоазона духьала полицейски репрессеш яр, тIема низий новкъосталца забастовкаш йохаяр — цу дерриганех империалистически буржуазе правительстваша хадданза делаю методаш хиннай.

Къаьст-къаьстача капиталистически мехкий реакционни низаш духьал отта могаргдолаш дац чIоагIлуш латтача демократеи социализмаи низашта. Капиталистически паччахьалкхенашта юкъе къовсами хьагIи хилар, социализмаи болхлой боламеи дегIадоагIаш латтача низашта хьалхашка цар цхьадолча даькъе барт-цхьоагIо яц яхилга дац. Империалисташа болхлой реакционни союзаш вIашагIъехк, вIаши договораш ду, социалистически мехкашта хинна ца Iеш, революционнии къам-мукъадаккхареи болама а духьал ерзаяь йола тIема блокаши базаши хьаю. Дуккхача европейски паччахьалкхений реакционни буржуазе машар латтача хана хьайийлай кхыча мехкарча эскарашта шоай мехкий наIараш.

Буржуази гIерт Октябрьски революцехи социализма коталонехи цхьа лоархIам болаш йола урокаш эца. Цо капиталистически строя човнаши айпаши къайладахара кердача средстваех пайда эц. Цу ерригачэ средстваша капиталистически мехкашкарча революционни низий болх халача боаккхе а царна могаргдац къахьегамаи капиталаи юкъера вIашдухьаленаш мелъе.

ХIанз дунен тIа болхлой болама дикагIа бола лоаттам хьаэттаб. СССР-еи ерригача дунен социалистически системаи толамаша, дунен капитализма кризис кIоаргьяларо, наха юкъе коммунистически партей лоархIам лакхбаларо, реформизм идейни йохаро, къахьегамхошта пайдане долаш хоадамболлаш хийцад классови къовсама хьалаш. Реформизм хIанз а чIоагIа позицеш йолаш йолча мехкашка а тIехьа болхлой болам лоархIамболлаш аьрдехьа гIерт.

Кердача исторически лоаттаме дуккхача мехкашкара болхлой класс капитализм дIа а яккхалехьа буржуазега чакхдахийта йиш йолаш я, моллагIа йолча реформайл гаьнна доккхагIа дола, болхлой классаи революци котъяккхар духьа, социализм бахьан дIахо цо лоаттабу къовсам дегIабоалабараи санна иштта къаман дукхагIа долча даькъа а вахара лоархIам бола гIулакхаш. Демократическии машар безаш долеи низаш вIашагIа а детташ, болхлой класса йиш я доалдеш долча гIозарашка кердача дунен тIема еш йола кийчо соцаейта, локальни тIемаш хьоадергдоацача оттаде, экономиках машара гIулакха пайда эцийта. Къахьегамхой, дуккха халкъах баьнна нах вIашагI а тохаш болхлой класса йиш я тIагIерташ йола фашистски реакци юхатоха, машара общенациональни программа кхоачашъелга, къам ший лоIаме хилар, демократически бокъонаш яхар, халкъа вахара хьал дикка тоадар вIаштIехьдаккха.

Болхлой класса керттера моастагIа — капиталистически монополеш. Иштта моастагIа ва из ахархой, ремесленникий, городерча кхыболча кагийча собственникий, дукхагIа болча гIулакхера барийи интеллигенцеи, кхыметтел цхьаболча юкъерча капиталистий а.

Болхлой классо тохаш йола кертера хIама капиталистически монополешта духьал ерзаю. Монополей доазув доаца Iаьдал дIадаккхар чIоаггIа дезаш да къама деррига керттера доакъош. Цо торо хулийт финансови олигархе Iоткъама духьал латташ дола деррига демократически боламаш вIашагIа а теха низ бола **цхьа антимонополистически тоатол де.**

Монополей доазув доацача Iаьдала духьаларча къовсама программа, ший союзникий таханара хьашташ лаьрхIа ца Iеш кхоанара хьашташ а лоархIаш оттаю пролетариато. Халкъа дукхагIа пайдане долча хьалашка шерра национализаци яра тIехьа я из. Цо хьаллоац радикальни аграрни реформаш е ахархоша дIадехараш, хIаьта «Лаьтта, цу тIа болх бераштa!» яха лозунг чакхдаккха а гIерт.

Пролетариато халкъа кхыча доакъошца цхьана шерра демократи бахьан лаьрххIа чIоагIа къовсам лоаттабу. Демократически бокъонаш дIаяха парламента Iаьдала доазув оттаде, Iаьдал монополеша оттабаьрий бе дахийтар духьа конституци хувца, парламентаризмагара моллагIча фашизма тайпашка яла гIертача финансови олигархе курса хьинаре духьалъотта оарцагIбоах цо нах.

Цу къовсаме чIоагIлу болхлой класса берригача къахьегамхошцара цхьоагIо. Болхлой классо феодальни юхедисараштеи монополей Iоткъамаи духьала къовсам лоаттабе кхотабу ахархой — ший керттера союзник. Болхлой класса союзник хулаш латт дуккха гIулакхера бараш, хIаьта иштта капитализма пролетарей хьала тIа оттабаь, общественни вахаре хувцамаш хила дезаш хилар кхетадеш йолча интеллигенце дикка доккха дакъа а.

Монополешта духьаларча общедемократически къовсамо социалистически революци гаьнаяккхац, гаргаоз цо из. **Демократи бахьан бола къовсам — социализм бахьан лоаттабеча къовсама дакъа.** Демократически болам кIоаргбаларга хьежжа, дукхагIа лакхлу наьха политически сакхетама боарам, дикагIа гуш хул царна бокъонца йолча кортамукъаленгеи дикача хьалагеи бода никъ алхха социализмо хьабеллаш хилар. Из къовсам латтача хана правосоциалистически реформистскии иллюзеш дIайоал, хьахул социалистически революце политически арми.

Социалистически революцеш, къам-мукъадаккхара антиимпериалистически революцеш, халкъий демократически революцеш, шерра ахархой боламаш, фашистскии кхыдола тиранически режимаш йохаяр духьа халкъах баьннача наха лоаттабу къовсам, къаман Iоткъама духьалара общедемократически боламаш — уж дерригаш вIашагIкхет капитализм кIалгIолла толхаеш а йохаеш а йола революционни цхьа процесс а хиле.

ХIара мехкара пролетарски революци, дунен социалистически революце дакъа из хиларах тарра, цу мехкарча болхлой классо, халкъах баьннача дуккхача наха йоаккх. Заказах хулаш яц революци. Арахьара тIа а ена халкъах дIайолла йиш а яц из. Из хьахул капитализма чуреи дунен халкъашта юкъереи кIоаргга вIашдухьаленаш бахьан долаш. Котъяьннача пролетариата йиш яц кхыча мехкарча халкъах цхьаккха иразле дIайолла, цунца ше яьккха котало толха а ца еш.

Кхыйолча марксистско-ленински партешца цхьана Советски Союза Коммунистически парте ший интернациональни декхар лерхI, дерригача мехкашкара халкъаш вIаши кхотадалара, деррига чура низаш оарцагIдахара, активни хилара, хIаьта дунен социалистически система низаца чIоагIале а лувцаш моллагIча а революци яккха гIертача мехкарча халкъа гIулакхашта империалисташ юкъе ца гIортийтара, е юкъе гIертача царна лаьрххIа чIоагIа хIама тохара тIахьехар, хIаьта цунца контрреволюцена империалистически экспорт ца ейтар а. Контрреволюцена экспорт ца ейта аттагIа хургда, нагахьа санна къахьегамхоша, шоай мехка къаман суверенитет лора а еш цун территоре тIара кхыча мехкий тIема базаш дIайоахилга, из агрессивни тIема блокашта юкъера боаккхилга вIаштIехьдоаккхе.

Коммунисташа цIаккха лаьрхIа а дац лерхIа а лерхIац революцега бода никъ алхха паччахьалкхенашта юкъерча тIемашка гIолла бода аьнна. Социалистически революци тIемаца ювзаенна хила езаш яц. Империалисташа хьоабаь шаккха дунен тIом социалистически революцещца чакхбаьннабале а, бакъда революци цхьаккха тIом боацаш хила йиш я. Болхлой классо де лерхIа сийлахь-доккха гIулакхаш дунен тIом боацаш чакхдаха йиш йолаш да. ХIанз цу гIулакха, цIаккха ца хиннача тайпара дика хьалаш эттад.

Болхлой класси цун авангарди — марксистско-ленински партеши гIерт **машара наькъаца** социалистически революци чакхъяккха. Из болхлой классеи дерригача халкъеи хьашташца, мехка дерригача къаман хьашташца нийслуш хургдар.

ХIанзарча хьалашка дуккхача капиталистически мехкашка ший хьалха латта отряд керте а йолаш болхлой класса йиш я болхлойи халкъеи фронта а тайп-тайпарча партешцеи общественни организацешцеи барта хиларек, политически гIулакхаш леладареи, кхыча хила йиш йолча формай а ларда тIа дуккха дукхагIа бола нах вIашагIтоха, граждански тIом а боацаш, паччахьалкхен Iаьдал хьадаккха, производства керттера средстваш халкъа бе гIолга Iалашде. ДукхагIа болча нахаца чIоагIало а лувцаш, капиталисташцеи помещикашцеи барта хилара политика йита ца тугача оппортунистически элементашта меттахь хIама а тохаш, болхлой класса торо я халкъа духьалара реакционни низаш эшаде, парламенте дуккха а дукхагIа бараш шийна тIехьа баха, буржуазе классовой хьашташта гIулакх деш йола кечал йолчара цунах къахьегама халкъа гIулакх деш йола кечал е, парламентал арахьа дуккха нах юкъе бола шерра къовсам боаржабе, реакционни низаша еш йола духьале йохае, социалистически революци машаре чакхъяккхара хиланза дардоаца хьалаш оттаде. Из деррига а де йиш хургья алхха доккхача монополистически капитала духьал, реакцена духьал, кIоаргга социальни реформаш яра тIехьа, машараи социализманеи тIехьа болхлоша, дуккхача ахархоша, юккъера бахача городерча наха лоаттабу классовой къовсам шерра, хадданза дегIабоалабара наькъаца.

Эксплуататорски классаш халкъа низ барга яьннача хьалашка **машарца доацаш социализмага довла йиш хилар** дага кхаба деза. Ленинизмо хьех, исторически опыто бакъ а ду, доал деча классаша шоай лоIаме Iаьдал хьалургдац, яхаш. Цу хьалашка классовой къовсама къизала боарами формаши пролетариатагарчул чIоагIагIа дуккха-дукхагIа болча наьха лоIама реакционни гIозараша еча духьален низага, социализм бахьан лоаттабеча къовсама цу е вокх этапе цу гIозараша низ барга хьежжа хургья. Социализмага довлара цу е вокх способа реальни торо хIара мехка къоастаю хьадда долча исторически хьалашца.

Хила тарлургдолаш да, социализма низаш дукхагIа дегIадоагIача, болхлой болам чIоагIлуча, капитализма позицеш меллуча хьалашка цхьадолча мехкашка, Марксаи Ленинаи хьалххагIе а гучадаьннача тайпара, производства керттера средстваш йохка барта яр буржуазенеи, «хьаэца» — пролетариатаи пайданегIа хургйола ситуаци оттар.

Революци котъяккхара тIехьа болхлой классо лоаттабеча къовсама толам тийша хургба къовсама **еррига формаш** — машаре яраши, машаре йоацараши, парламентски яраши, парламентски йоацараши — цои цун партеи йовзарах а къовсама цхьа форма вокх формаца геттара чехка, дагадоаццаш хувца ховш хиларах а. Дерригача мехкашта социалистически революце керттера закономерносташ цаIаш дале а, къаман исторически хьахиннача башхалонашеи традицешеи хьаду революционни процесса специфически хьалаш пролетариатага Iаьдал кхачара тайп-тайпара формаши темпаши. Цох доалл дуккхача мехкашка пролетариата диктатурана тIехьа лоаттабу къовсам дегIабара лагIаш хила мегаш а уж хиланза даргдоацаш а хилар, социализм хьалъеча общества политически организаце **формаш тайп-тайпара хилар.** Цхьабакъда, капитализмагара социализмага довлар моллагIча формах хуле а, из хургда духхьал революце наькъаца. Социализм хьалъеча хана кердача, халкъа паччахьалкхен Iаьдала формаш мелла тайп-тайпара яле а, цар чулоацам цаI ба — йизза йола демократи, къахьегамхошта эша демократи шийца йола **пролетариата диктатура.**

Буржуазни республика, кхыметтел дерригача халкъа, къаман юкъарча, классай боацача лоIама лозунгашца сийрдаяьккха эггара чIоагIагIа демократически яр а, гIулакха тIехь — производства средствай цхьаццаболча наьха капиталистически доалахье юсаш хиларах — буржуазе диктатура, коана чу бохккал кIезигача капиталисташа дуккха а дукхагIа болча къахьегамхошта эксплуатаци яраи уж тоIабараи йола машина хиланза ялац. Ший паччахьалкхен классови оамал къайлакхухьаш йолча буржуазена нийсса духьал а йолаш, болхлой классо къайлакххахьац паччахьалкхен классови оамал.

Пролетариата диктатура — из я дуккха а дукхагIабарий кIезигагIабараштa тIаоттаяь диктатура; эксплуататораштa духьал ерзаяь, халкъаши къамаши теIадара духьал ерзаяь, саго сага еш йола массе тайпа эксплуатаци дIаяккхара тIаерзаяь я из. Пролетариата диктатура кхоачашду болхлой класса хьашташ даь ца Iеш, дерригача къахьегача халкъа хьашташ а; цун керттера чулоацам ба низ бар а доацаш, хIама хьадар, керда социалистически общество хьаяр, цо даьраш социализма моастагIех лорадар.

Болхлой класса дерригдунен исторически мисси кхоачашъяра лоархIам бола хьал да цун мугIараш **декъаденна хилар дIадаккхар.** Цхьан бартагIа гIулакхаш чакхдоахача кхотаеннача болхлой классана духьал лоатталургьяц империализма цхьаккха а бастион. Машара тIехьа, къахьегамхой вахара хьалаш тоадара, цар демократически бокъонаши паргIатои лораяра, шеръяра тIехьа лоаттабеча къовсаме хинна ца Iеш, Iаьдал хьадаккхараи социалистически общество хьалъяраи тIехьа лоаттабеча къовсаме а социал-демократически партешца гIулакхаш леладар ловш я коммунистически партеш.

Цунца цхьана коммунисташа критика ю социал-демократизма идеологически позицештеи аьттехьарча оппортунистически практиканеи, гучабоах гуччахьа буржуазе оагIонгахьа баьнна, болхлой классо традиционни социалистически дIадехараш тIара баьнна социал-демократе аьттехьара лидераш.

Коммунистически партеш дунен революционни болама авангард я. Цар дIахьекхад, марксизм-ленинизм йоахалургхилар, Iилма коммунизма сийлахь-йоккхий идеалаш дIайовзийтарал совгIа, уж практике чакхъяха а могаргдолаш шоаш хилар. Реакце вIашагIкхийттача низашта бохабе могаргдоацаш чIоагIбеннаб хIанз дунен халкъий коммунистически болам.

Коммунистически болам дегIа а боагIа, чIоагI а лу тайп-пайпарча оппортунистически теченешца лоаттабеча къовсаме. ХIанзарча хьалашка коммунистически боламе керттера кхерам ба ревизионизм, аьттехьара оппортунизм, уж буржуазни влияне тIара йоагIаш хиларах. Марксизмана тIехьара шоаш юхайовлар общество дегIаяреи классовой къовсамеи кердагIа дола хьалаш лархIанза даргдац яхача дувцарашца къайла а кхухьаш, ревизионисташ боккъалдар аьлча коммунистически болама юкъе буржуазно-реформистски идеологи йоаржаеш ба. Уж гIерт марксизма-ленинизма революционни дог дохаде, социализмах бола болхлой класса, къахьегача халкъа тешам боабе, империализмана духьал шоаш лоаттабеча къовсаме болхлой, къахьегамхой герзах баха а царна демобилизаци е а. Ревизионисташа харц да йоах, социалистически революции пролетариата диктатуреи исторически хиланза яргйоацаш хилар, марксистско-ленински парте хьалхле лелаяра лоархIам, йохаю пролетарски интернационализма лардаш, национализмага бувл. Эггара чIоагIагIа ревизионизма идеологи юкъеяхай Югославе коммунистий Союза программана.

Вож кхерам ба революционни теори творчески дегIаярца цIаккха тарлургйоаца догматизми сектантствои, цар дуккхача нахах хоадабу, къестабу коммунисташ, революционни гIулакх бе-башха доацача боах уж е революционни къовсама юкъе аьрдехьара авантюристически гIулакхаш леладарга буг, хувцалу хьал нийсса кхетадара а болхлой классаи дерригача демократически низийи хьашташ кхоачашдара хьахулача кердача торонех пайда эцара а духьале ю. Догматизми сектантствои, нагахь санна царна духьал хадданза къовсам ца лоаттабойя, иштта цхьаццайола партеш дегIаахара цу е вокх этапе кертера кхерам а хинна дIаовтта тарлургья.

Советски Союза Коммунистически парте лерхI ревизионизмаца, догматизмаца, сектантстваца, моллагIча тайпара дале а ленинизмана тIеравувларца машар хургбоаца къовсам лоаттабар дIахо а дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра, социалистически лагерь чIоагIъяра хиланза даргдоаца хьал.

Коммунистически партеш шоай лоIаме а я, цар шоай мехкий хьаддача хьалашка хьежжа политика а увттаю. Цар шоашта юкъера гIулакхаш увттаду цхьатарра бокъонаш хилара, пролетарски интернационализма принципий ларда тIа. Цар шоай лоIамегIа, кхета а кхеташ координаци ю шоай балхашта, шоаш цаI йолча дунен халкъий къахьегама арме балха доакъош хиларах тарра. Империализмана духьал, машара, демократена, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсаме коммунистически партей дунен халкъий Совещанешка тIаийцача Декларацеи Заявленеи юкъарча декхарий хьакъехьа вежарашха йолча партеша цхьана даь лоархIамаши выводаши цIенхаштта лораяр, ерригача коммунистически партеша а санна, Советски Союза Коммунистически парте ший интернациональни декхар лерхI.

Марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципий ларда тIа дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIо хьаьдда лораяр, из цхьоагIо йохае тарлургдола гIулакхаш ца дайтар, къам ший лоIаме хилара, демократена, машара тIехьа, социалистически революце декхараш толамца кхоачашдара, социализми коммунизми хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме котало яккхара хиланза даргдоаца хьал да.

КПСС-а тIехьа тIайоагIача хана а шийна могар дергда дерригача мехкашкарча коммунистий сийлахь-йоккхача арме мугIарий цхьоагIо чIоагIъяраи уж кхотадараи.

VI. Къамаш-мукъадахара болам

Низ болча къамаш-мукъадахара революцей зама эттай дунен тIа. Нагахь санна империализмо къам ший лоIаме хилари дукхагIа долча халкъий кортамукъали йохаяь яле, колониальни къизача лоала зIанаращца уж дийхка дале, **социализм хьахилар низ-Iоткъама кIал доахка халкъаш мукъадовлара зама йолаялар да.** Къамаш-мукъадахара революцей низ болча талгIено нув хьеккхе дIайоаккх колониальни система, йохаю империализм тIалатта кIийленаш. Хьалха хиннача колонейи ах колонейи метта хьа а хиннай, хьахулаш а латт къона суверенни паччахьалкхенаш. Шоаш дегIаахара кердача хана чу деннад цар халкъаш. Керда вахар кхолларашi дунен халкъий политикана юкъе дика дакъа лоацараши хинна, империализм йохаеш бола революционни низ хинна хьалгIайттад уж.

Цхьабакъда, къовсам хIанз а чакхбаьннабац. Колониализма гIабаш тIера дIадоаха халкъаш мукъадалара тайп-тайпарча лагIаш тIа кхаьчад. Царех дуккха дараш, къама паччахьалкхенаш а яь, экономически шоай лоIаме хила а политически шоай лоIаме хилар чIоагIде а гIерт. Империализмаи реакционни проимпериалистически режимашта духьал лоаттабеча къовсаме хьалгIовтташ латт формальни шоай лоIамеи, хIаьта, боккъалдар аьлча, кхыча мехкий монополешта политическии экономическии карадолча мехкий халкъаш. Кхыча мехкара баьхкача шоаш лоалла оттабаьраштa духьал турпала къовсам лоаттабу хIанз колониальни гIабаш тIера Iокхховсанза долча халкъаша.

Къона суверенни паччахьалкхенаш юкъейолхац е империалистически паччахьалкхений системана а е социалистически паччахьалкхений системана а. Цхьабакъда царех дуккха а дукхагIа яраш хIанз а дунен капиталистически боахама юкъера йоалаеннаяц, цар цига къаьстта моттиг лоаце а. Уж хIанз а капиталистически монополеша эксплуатаци еш дола дунен дакъа да. Империализмана шоаш кара хилар цу мехкаша дIадаккхалца, уж «дунен юрта» лоархIам болаш хургда, ах колониальни эксплуатаце объект йолаш дусаргда.

Социализма дунен система йолаш хилароа империализм мелъяларои мукъадаьннача мехкий халкъашта хьаелл къам юхахьахилара, бIаьшерашка тIехьадиса латтилгеи къели дIаяккхара, экономически шоай лоIаме хилара перспектива.

Къаман хьашташа дIадех колониализмах юхедисараш дIадахар, империализма доала овлаш дIадахар, кхыча паччахьалкхений монополеш юстаръяхар, къамий промышленность хьаяр, феодальни порядкаши цунах юхедисараши дIадахар, берригa ахархой юкъе а болаш царна пайдане хургдолча тайпара аграрни хувцамаш дар, шоай лоIамера, машар беза арахьара политика чакхъяхар, общественни вахара демократизаци яр, политически шоай лоIаме хилар чIоагIдар. Къаман юкъара декхараш кхоачашдар хьашт долаш да къаман деррига патриотически прогрессивни низаш. Из я уж вIашагIтоха торо хулийташ йола лард.

Империалисташта духьалара политика чакхйоаккха патриотически демократически низаш шерра вIашагIкхийттача мара тIехьашка даргдац кхыча мехкий капитал. Феодальни чIоагIаленаш йохоргьяц юкъарча демократически болама низо мара. Духхьала кIоарггача, аграрни хувцамаштеи шеррача ахархой боламаи мара могаргдац производительни низаш дегIа ца ухийташ сецадеш юкъерча бIаьшерех юхедиса гIулакхаш дIадаха, къаьстта Азеи, Африкаи, Латински Америкаи халкъашта хьалхашка селла ира латта кхачан проблема кхоачашъе. Демократически бокъонаши кортамукъалецши яьхача, паччахьалкхенна доал деча хьинаре дакъа лоацача халкъа мара могаргдац политически ший лоIаме хилар чIоагIде.

Дерригача къаман декхараш чакхдахара керттера хьал — хадданза империализмаца лоаттабеш бола къовсам. Империализм гIерт хьалха хинна колонеши ахколонеши капиталистически боахама система чухь соцае, цунна юкъе цар нийса бокъо ца хилар чIоагIде. **ХIанзарча колониализма керттера чIоагIале Америка ВIашагIкхийттача Штатий империализм я.**

Халкъашта ю кердача формех йола колониальни эксплуатаци кердача методашца дIа ца ялийта гIерт империалисташ. Мукъадийнна мехкаш шоай доала кIалхара ца далийтара цар яьккха кортамукъале цIера хилийтара е цу мехкашкара кортамукъале дIаяккхара империалисташа пайда эц ерригача средстваех (колониальни тIемаех, тIема блокех, заговорех, террорах, подрывной балхах, экономически Iоткъамах, кхаах, эцарах). «ГIо» дара куц увттадеш уж гIерт цу мехкашка къаьнара позицеш чIоагIъеи кердаяраш дIалувцеи, шоай социальни чIоагIале шеръе, къама буржуази шоашкахьа яккха, тIема-диспотически режимаш увттае, Iаьдала керте шоаш яххар дергдолаш йола марионеткаш ховшае. Къамаштеи племяштеи юкъерча моастагIалла дохьаж доаллача герзах пайда а эцаш, империалисташ гIерт къам-мукъадаккхара болама барт эгIабе. Империализмаца цхьоагIо йолаш да моттигерча эксплуататорски классай реакционни гIозараш а.

Цу тайппара, къонача суверенни паччахьалкхенашта а дерригача шоай лоIаме доацача мехкашта а хьалхашка латта къаман декхараш кхоачашдара керттера моастагIи цунна йола керттера духьалеи а йолаш юсаш я империализм.

Къам-мукъадаккхара революци йистеялац политически кортамукъале яккхарца. Из ший лоIаме хилар мела а хургда, цунах фикция а хургья, нагахьа санна революце социальни экономически вахара юкъе кIоаргга хувцамаш а ца дойя, къам юхаметтаоттара керттера декхараш кхоачаш а ца дойя.

Эггара тешамегIа а ца хувцалуш а из революци чакхъяллалца дIахьоргьяр, къаман хьашташи социальни прогресси бахьан къовсам лоатторгбар болхлой класс я. Промышленность дегIаярга хьежжа дегIадоагIаргда цун мугIараши, общественно-политически вахара юкъе цо лоацаш дола дакъеи. КIоаргга демократически хувцамаш дараи экономически а социальни а прогресс яраи бола къовсам толамца дIабахьара керттера хьал да болхлоштеи ахархоштеи юкъера барт-цхьоагIо. Из барт-цхьоагIо шеррача къаман фронта дог хила дезаш я. Болхлой класса ахархошцарча барт-цхьоагIон чIоагIаленца дувзаденна да дуккхача даькъе империалисташтеи феодалаштеи духьала лоаттабеча къовсаме къамий буржуазе дакъа лацар. Национальни фронте цхьан вIашагIкхет болхлой класси, ахархойи, къамий буржуазии, демократически интеллигенции.

Дуккхача мехкашка мукъадовла гIайттача къамий болам дIабода национализма байракха кIал. Марксисташа-ленинцаша цхьатарра лерхIац низ-Iоткъама кIал доахкача къамий национализми низ-Iоткъам лоаттабеча къамий национализми. Низ-Iоткъама кIал латтача къаман национализмана чубоагIа низ-Iоткъама духьалара юкъара демократически чулоацам, хаьддача хана исторех нийас хилар а лаьрхIа коммунисташа хьаллоац из. Низ-Iоткъама кIал доахкача къамий империалистий низ-Iоткъама кIалхара довла, къамий шоай лоIаме хила, къамий юхадIаотта гIертарца гучадоал из. Цунца цхьана цхьаькха оагIув а я низ-Iоткъама кIал доаллача къаман национализмах йоаллаш, из я реакционни эксплуататорски кучка идеологии хьашташи чулоаца оагIув.

Къамий буржуази ший гIулакхашка диллача шин тайпара оамал йолаш я. ХIанзарча хьалашка империалистически гIозарашца ювзаена йоаца колоней, хьалха хиннача колоней, кхычарна карарча мехкашкара къамий буржуази империалисташтеи феодалаштеи духьаларча революцен керттера декхараш кхоачашдара тIехьа я. Долче, цун прогрессивни лоархIам, цунна къамий юкъара керттера декхараш кхоачашдеча дакъа лаца могаргхилар хIанз а кхоачадаланза да.

Цхьабакъда, къахьегамхоштеи хьал долча классаштеи юкъера вIашдухьаленаш дегIа ме йоагIа, мехка чура классови къовсам лакх ме лу къамий буржуази империализмацеи чурча реакцецеи тоам бара дукхагIа тIатайже хул.

Мукъадаьнна мехкаш дегIадахкара процесс чоал-

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

СЕРДАЛО
2-гIа оагI, 16 ноябрь, 1961 шу.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ПРОГРАММА

(ДIахододар. Долалур 1-чен, 2-чен оагIош тIа).

хане, дукха этапаш йолаш хила тарлургда. Мукъадийннача мехкашка исторически а социально-экономически а хьалаш тайп-тайпара хилар бахьан долаш халкъа революционни творчества социальни прогрессана тIабодача новкъа дукха шоай тайпара формаши темпаши юкъехьоргья.

Колониализма низ-Iоткъама кIалхардаьнна халкъаш малагIча новкъа гIоргда — дегIаахара капиталистически новкъа гIоргда е капиталистически боацача новкъа гIоргда — из да цу халкъашта хьалхашка латтача керттерча дешаех цаI.

Фу дала тарлу царна капитализмо?

Капитализм халкъа долча Iазапий никъ ба. Цо Iалашдергдац экономика чехка дегIайоагIилга, къел дIайоаккхилга; социальни нийсхо ца хилар кIоарглургда. Юрташ капиталистически наькъаца дегIаяхкаро ахархой кхы а чIоагIагIа бахарах бохоргба. Болхлошка кхоачаргдар да е капиталисташ бIаьхий бара сахоадош къахьегар, е даькъазаьккха белхаза арми хьалйизар. Йоккхача капиталацарча конкурентни къовсаме хIалакьергья кагий буржуази. Дуккхача нахага дIа ца кхоачаш дусаргда культураи дешареи беркаташ. Интеллигенци ший таланташ йохка езача кхоачаргья.

Фу дала тарлу халкъашта социализмо?

Социализм халкъий кортамукъаленгеи иразагеи бода никъ ба. Цо Iалашду экономикеи культуреи чехка дегIаяр. БIаьшерашка доацаш, цхьан тIехьен хана цо тIехьабисача мехках индустриальни пачхьалкхе ю. Ший чулоацамга диллача планови социалистически экономика дегIаяреи тоаялареи экономика я. Саго саг воацавар юкъера дIадаккхарца дIадоал социальни нийсхо ца хилар. Йизза дIайоал белхазал. Социализмо Iалашбу берригa ахархой лаьттанца, царна боахам дегIабоалабе новкъостал ду, шоай лоIаме хилара наькъаца цар къахьегама низаш вIашагIтох производственни кооперативашка, царна юрта боахама дикагIа йола техникеи агрономически Iилмеи лу. Ахархой къахьегам овсарегIа а хул, хIаьта лаьтто дукхагIа беркат дала а тарлу. Социализмо Iалашду болхлойи берригача къахьегамхойи материальни а культурни а вахара боарам лаккхера хилар. Социализмо боадоннеи дешар ца хараи юкъера хьа а даьккхе хIанзарча культурага дуг халкъ. Халкъа пайданна дола творчески балхаш де шерра торонаш кхоач интеллигенцега.

Царех никъ харжар халкъий шоай гIулакх да. ХIанз дунен тIарча низий соотношенех, дунен тIарча социализма системо де йиш йолча гIонах хьалха хиннача колонешкарча халкъаша шоашта гIойле йолча тайпара хоадоргда из дош. Цар харжар классови низий соотношенега хьежжа хургда. ДукхагIдолча къама хьашташта жоп луш бола капиталистически боаца дегIадара никъ Iалашбу болхлой класса, къахьегамхой, юкъарча демократически болама къовсамо.

Экономически эсала дегIадаьхкача мехкашкарча халкъашта хьалхашка шерра перспективаш хьаеллалу къамий демократен пачхьалкхе вIашагIйоллареи дегIаяреи новкъа. Къамаш дизза шоай лоIаме хилар Iалашдара тIехьа, шеррача демократена тIехьа, империалисташта духьалара, феодалашта духьалара, демократически революци чакхъяллалца дIаяхьара тIехьа къовсам лоаттабеча дерригача прогрессивни, патриотически низий блок я къамий демократе пачхьалкхен политически лард.

Дуккхача наьха классовии къамани сакхетам хадданза лакхлуш хилар общество дегIаяра хIанзарча ханара характерни белгало я. Империалисташ чIоагIа гIерт къама суверенитета идея толхае, цун керттера чулоацам дIабаккха, къамий эгоизм хьалхьеяра, ший къам кхычарел тIех а къаьстта а хилара уйла чуйоссаяра, къамий антагонизмаш лакхъяра тIехь цунах пайда эца. Халкъий цхьатарра бокъонаш хилийтара, цар вIаши тешам, доттагIал, новкъостал хилийтара духьа, уж кхы а айхагIа вIашагIкхетийтара а социальни прогресса а духьа къама суверенитета идея чIоагIъю демократически низаша. Демократически хьисапе кхетаеш йола къама суверенитета идея тIа-тIа а дукхагIа чIоагIлуш дIаотташ латт, цун лоархIам лакхлу, общество прогрессивни дегIаяра лоархIам бола фактор хулаш латт.

Коммунистически партеша хьинаре къовсам лоаттабу империалисташта духьалара, феодалашта духьалара, демократически революци лерттIа чакхъяллалца дIаяхьара тIехьа, национальни демократе, социальни прогресса паччахьалкхе хьалъяра тIехьа. **Коммунисташа де лерхIараш къама керттерча хьашташа маяххара да.** Реакционни гIозараш антикоммунизма байракха кIал къамий фронт эккхийта гIертаро, коммунисташта тIакхеро къамаш-мукъадалара болам лаьгIбу, халкъа къамий хьашташта духьале ю, караерзаяь бокъонаш карара йовлара кхерам тIатосс.

Къамий паччахьалкхенаш шоай лоIамерча низий хьисапе тIехь-тIехьагIа хьинаре дIаувтт дунен тIа, хIаьта из объективно керттерча даькъе **прогрессивни, революционни империалисташта духьалара низ ба.** Колониальни низ-Iоткъама кIалхара мукъадаьнна мехкаши халкъаши декхарийла да хIанзарча ханара юкъметтера проблема — дунен керда тIом ца хилийтар — кхоачашъеш геттара боккха лоархIам болаш дакъа лаца. Цу мехкашкарча нахахи материальни кхоачамехи шоаш хьедеча нах бовхара тIемашка духьале йоацаш империализмо пайда эца тарлуш хинна ханаш дIаяхай. Реакционнии колонизаторашца дувзаденначеи гIозараша еш йола духьаленаш а, хIаьта иштта къамий буржуазе духь-духьа лестар а дIа а доаккхаш, цу мехкашкарча халкъашта шоай кхоачамаш юкъарча кхерамзлен гIулакха дIаоттаде а керда машара чIоагIале хинна дIаотта а могаргдола ха хьаэттай. Из дIадех цар шоай керттерча хьашташа а дерригача халкъий хьашташа а.

Мукъадийннача мехкашкарча халкъийи социалистически паччахьалкхенашкарча халкъийи низаш тIема кхерама духьаларча къовсама вIашагIтохар дерригача дунен машара боккхагIа бола тешам ба. Из дерригача адамлен кхаь даькъах шин даькъа лоIами низи чу а лоацаш йола империалистически агрессораш тIехьашка баха могаргдола низ бола фронт я.

Социализма мехкаш империалистически низ-Iоткъама кIалхара мукъадовла гIерташ къовсам лоаттабеча а мукъадийннача а халкъий бокъонца цIена дегаш дола доттагIий да, шоашта мамогга царна новкъостал а ду. Уж гIерт колониальни низ-Iоткъама еррига формаш дIаяха а, ехача колониальни империмeттe хьахулача паччахьалкхений шоай лоIаме хилар чIоагIде а.

КПСС-а лерхI колониальнии ахколониальнии дукъ Iокхессача халкъашцара вошала цхьоагIо ший дунен халкъашта юкъерча политика лоархIамера дакъа. Из цхьоагIо латт дунен социализмаи дунен къамий-мукъадовлара боламеи вахара хьашташ цаIаш хилареи ларда тIа. Къамий кортамукъале яккхареи чIоагIъяреи новкъа долхача халкъашта колониальни система цIенъяь дIаяккхара тIехьа къовсам лоаттабеча дерригача халкъашта гIо дар ший интернациональни декхар лерхI КПСС.

Национализма юкъара демократически чулоацам IотоIабе, цун реакционни йола оагIув совъяккха, къаман-демократически низаш юстардаха, социальни прогрессана духьале е, Iилма социализм дIа ца яржийта гIерт цу мехкашкара халкъашта духьалара тоабаш. Цу ханна цар хьаувттаю «къаман тайпарча социализмах» йола теореш, пропаганда ю, массаза а хулача бесса, классай къовсам юкъерабоаккхача, кагийча буржуазе социализма хьакъехьарча иллюзей тайпарча социально-философски доктринашта. Цу теореша халкъаш тувладу, къамаш-мукъадахара тIехьара болам дегIаухилга юхадетт, цун толамашта кхерам тIаоттабу.

Колониальни Iоткъамах мукъадаьннача мехкашка шерра дIаярж къаман-демократически, антиимпериалистически идеяш. Уж идеяш хьаллоацача кхыча нахаца цхьана коммунисташа сабаре халкъ дIакхетаду империализманеи чурча реакценеи духьалара хьинарера къовсам а ца лелабеш къам ший лоIаме хилари социальни прогресси хила йиш я яха иллюзеш яьсса хиларах, хоадам боллаш къовсам лоаттабу шовинизмана а къиза режимаши демократи IотеIаелгеи бакъдеш йолча реакционни идеологе кхыча формашта а духьал. Цунца цхьан коммунисташ социалистически идеологе викалаш а дIаотт, Iилма социализма байракха кIал халкъаш кхота а долийташ.

Империалистически буржуазе идеологически къовсам ший иралца эггара хьалха болхлой классаи цун марксистско-ленински партештеи духьалберзабаьб. Буржуазе болхлой класса еш йола влияни гойташ дола гIулакх да болхлой боламцара социал-демократизми коммунистий боламцара ревизионизми.

ХIанзарча ханара аьттехьара социал-демократи болхлой болама юкъера буржуазе лоархIамегIа йола идейни а политически а чIоагIале я. Цо эклектически вIашагIтох къаьна оппортунистий идеяши «кердагIа» йола буржуазен теореши. Социал-демократе аьттехьара ткъам марксизмах саццаь дIахаьдаб, хIаьта Iилман социализмана демократически социализм оалаш яр духьала а яьккхай. Цун оагIонгахьарчар харцду буржуазен общество антагонистически классаши классий къовсами хилар, уж тIабарж пролетарски революци хиланза ярг ца хилара духьал, производства торонашта къаьст-къаьсттача наьха доалахье хулга дIадаккхара духьал. Цар тешал ду «капитализм трансформаци» а хулаш социализмага йода яхаш.

Социалистически революцена социальни реформаш духьал увттаяргара дIаболабелар аьттехьара социалисташ, хIаьта паччахьалкхен-монополистически капитализм бакъъярга а кхаьчар. ХьалхагIа цар пролетариатага йоахар шоай революционни марксизмаца барт вIашагIа ца кхеташ дола дешаш болхлой боламо юххера а де дага кхоабачун хьакъехьа а доацаш, из кхоачашдара торонех лаьца да. Уж хIанз гуччахьа дIахад социализмах. Хьалха аьттехьарча социалисташа классай къовсама мукIарло делга пролетариата диктатурага кхаччалца дIадахьа тигацар. Тахан цар классий къовсама мукIарло де ца тигарал совгIа буржуазен обществе антагонистически классаш йолаш хилар ше а харцду.

Исторе опыто хьахьекхар социал-демократизма идеологена а политикана а банкротство хилар. Кхыметтел реформистски партеш Iаьдала керте эттача хана а цар кхоачам бу монополистически буржуазе доала новкъа йоаца цхьайола реформаш ярах. Антикоммунизмо социал-реформизм идейно-политически хьакъехьа кхы дIаяха моттиг йоацаш соцайир. Из — социал-демократизма кризиса керттерча бахьанех цаI да.

Марксизмо-ленинизмо дIахо керда а кхы керда а коталонаш йоах. Из котъювл, хIана аьлча цо хьагойт машарга, кортамукъаленга, прогрессага кхача гIертача болхлой класса, адамлен дуккха а дукхагIбарий вахара хьашташ, хьагойт капитализмана меттел тIайоагIача кердача общества идеологи.

VII. Буржуазени реформистскии идеологена духьалара къовсам

ХIанзарча дунен тIа шин идеологена юкъе къиза къовсам латт — коммунистическии буржуазени. Из къовсам — адамлен духовни вахаре гуш бола капитализмагара социализмага далара исторически процесса белгало я.

Кердача исторически замо пролетариата революционни мировоззренена маярра йола гIоръяьнна котало еннай. Марксизмах-ленинизмах хьалха латтача адамлен уйлай да хилар.

Буржуазен хьехамаштеи школаштеи исторе тохкам ла маганзар. Царна мага а маганзар е могарг а дацар вахаро хьаувттадеча хаттарашта Iилман жоп дала. Буржуази хIанз дуккха а адамаш шоашта тIехьадоахаргдола идеяш увттае могаргдолча хьале яц. Капиталистически мехкашка дукхагIа нах дIахед буржуазни мировоззренецара. **Буржуазе идеологи кIоаргга кризис Iувшаш я.**

Iалаьмате дукхача адамий сакхетаме хинна революцен переворот — чоалханеи йIаьхеи процесс. Социализма дунен системо дукхагIа коталонаш мел йоаха, дунен капитализма кризис кIоаргагIа мел хила, классай къовсам дукхагIа ир мел лу дукхагIа дегIабоагIа коммунизмана тIехьарча къовсама адамаш кхотадалараи оарцагIдахараи марксистско-ленински идеяй лоархIам. Идеологе къовсам — пролетариата класса къовсама лоархIамегIа дола дакъа да.

Империалистически реакце ший еррига идеологически средстваш оарцагIйоах коммунизмаи цун сийлерча идеяйи сий доаде а капитализма оагIув хьаллаца а гIерташ. Империализма керттера идейно-политически герз да — **антикоммунизм,** цун керттера чулоацам ба социалистически строях аьл-дитташ дувцар, коммунистически парте политикеи, цо кхоачашде дага кхоабараши, марксизма-ленинизма хьехами харцахьбоахилга. Антикоммунизма фальшиви лозунгашца империалистически реакци тIа а кхув, низ а бу дерригача хьалха мел латачоаи революционни мел долчоаи, къахьегамхой мугIараш толхаде къовсам лоаттабара бола пролетарий лоIам бохабе гIерт. Цу Iаьржача байракха кIал гулбеннаб хIанз социальни прогресса берригa моастагIий: финансай олигархии тIема гIулакх леладераши, фашисташи реакционни клерикалаши, колонизатораши помещикаши, империалистически реакце берригa идейни а политически а гIончаш. Антикоммунизм — буржуазе идеологен деградаце тIеххьара боарам гучабалар да.

Адамаш духовни плене соцаде гIерташ, буржуазе строя защитникаша дагалувц буржуазе строя эксплуататорски чулоацам къайлакхухьаш а капитализм хозъеш а йола керда «теореш». Цар тешал ду хIанзарча ханарча капитализмо ший чулоацам хийцаб, цунах доалахье «йоаеши» капитала «демократизаци» еши йола «халкъа капитализм» хиннай, классаши классий вIашдухьаленаши дIайоалаш латт, «пайдаш цхьатарра нийсду», экономика кризисаш дIайоах, яхаш. Мадарра аьлча, хIанзарча ханара капитализма дегIаахаро тешал ду капиталистий общества вIашдухьаленаши антагонизмаши дегIаухаш латтарах, цунна чухь классий къовсам ирбаларах бола марксистско-ленински хьехам нийса хилара.

Буржуазе строя защитникаша **«массане а юкъарча берката паччахьалкхе»** оал цунах. Капиталистий паччахьалкхе монополешта духьал а латт, цунна социальни гармонии массане юкъара беркати вIаштIехьдаккха а могаргда яха кхоачашхургйоаца уйлаш дIайоаржаю цар. Бакъда, халкъ-м бокъонца йолча ший опытаца кхийтта да буржуазен паччахьалкхе — монополешта мутIахьара герз хиларах, хIаьта цар хестаду «беркатал» — финансай капитала магнаташта дола беркатали, бIаьш миллионаш долча къахьегама адамашта йола халонаши Iазапаши хиларах.

Антикоммунизма «теоретикаша» «кортамукъа дуне» яхаш цIи йоах империалистически мехкех. ГIулакхага диллача «кортамукъа дуне» — из эксплуатацени бокъо ца хилареи дуне, сага достоинствои къаман сийи доадеш дола дуне, боадони политически реакцени дуне, хьаьръяьннача милитаризмаи къахьегамхошцара цIеца чIир лехареи дуне да.

Монополистически капитало хьахулийт **фашизма идеологи** — эггара чIоагIагIча шовинизмаи расизмаи идеологи. Iаьдала керте латта фашизм — из финансай капитала дукхагIа реакционни болча, дукхагIа шовинизма уйлан тIа латтача, дукхагIа империалистически йолча элементий гуччахьара террористически диктатура я. Фашизм массанахьа а массаза а дIайолалу хьаьръяьннача антикоммунизмагара, болхлой класса партеш дIахийра а яьха, йоха а яь, пролетариата низаш декъа а далийта цар къаьст-къаьстача доакъошта еттаргйолаш, хIаьта дIахо еррига кхыйола демократически партеш а организацеш а дIайоахаргйолаш, халкъах капиталистий монополей политикан кхетамза герз дергдолаш. Фашизмо ше тохаш йола хIама эггара хьалха коммунистически партешта духьал тох, уж бокъонца йола чIоагIагIа, болхлой класси берригача къахьегамхойи хьаштий тешаме защитникаш хиларах.

Империалистически реакце **шовинизмахи** расизмахи шерра пайда эц къамаштеи расаштеи юкъера къовсамаш хьоадара, бIарччача къамаштеи расаштеи тIакхера (антисимитизм, неграштеи кIезига дегIадаьхкача мехкашкарча халкъаштеи раса дискриминаци яр), къахьегамхой классови сакхетам баьдберзабара, пролетариати цун цхьоагIонхойи классай къовсам тIара бахара.

Империализма политическии идеологическии арсенале **клерикализма** лоархIам тIехь-тIехьагIа лакхлу. Киназахи цун яьржаь йолча аппаратахи пайда эцарах кхоачам бац цо. Цун я хIанз дуккхача капиталистий мехкашка Iаьдала керте латта йоккхий политически партеш. Ший профцхьоагIоний, кагийча наьха, кхалнаьха, кхыйола организацеш вIашагIа а етташ, клерикализмо болхлой класса мугIараш, къахьегамхой мугIараш декъадолийт. Монополеша камаьрша ахчаш тел къахьегамхой дынах тешаш хиларах, цар суеверех, предрассудкех пайда эцаш йолча клерикальни партештеи организацештеи.

Буржуазе идеологе къахьегамхой Iехабеш дола тайпаши, формаши, методаши, средстваши дуккхача тайпара да. Цхьабакъда, цар чулоацам цаI ба — дIайоалаш латта капиталистий строй хьаллоацилга. Монополей оалал идейно бакъделга, эксплуатаци бакъъелга. общества доалахьени коллективизмаи сий доаделга, милитаризми тIоми хестаделга, колониализми расизми бакъъелга, халкъашта юкъе моастагIали эгIазали дехкилга — иштта я хIанзарча ханарча буржуазе политически а экономически а теореех, философех, социалогех, этиках, эстетиках йоахка идеяш.

Азе, Африка, Латински Америка мехкий демократически низашта духьаларча къовсамера реакцен керттера герз хулаш доагIа антикоммунизмах. Цунна чухь вIашагIкхет империалистически идеологии феодальни, проимпериалистически элементий а колониальнии Iоткъамах мукъадаьннача мехкашкарча буржуазе реакционни группай а идеологии.

VIII. Машаре дахари дерригача дунен машара тIехьара къовсами

Ший арахьарча политика хьакъехьа беча балхаца КПСС-а керттера кхоачашде лерхI СССР-е коммунистически общество хьалъяраи социализма дунен система дегIайоалаяраи эша машаре хьалаш Iалашдари машар безача дерригача халкъашца цхьана долла хIама хIалак дергдолча дунен тIемах адамаш мукъадахари.

КПСС лерхI дерригача дунен машар лорабеи чIоагIбеи могаргдола низаш дунен тIа хьахинна а дегIадоагIаш а хилар. Паччахьалкхенашта юкъера принципиально керда гIулакхаш хилара эша торонаш хьахул.

Цхьанне шоллагIчоа доал дара е цаI шоллагIчоа кара хилара, низ болчо кIалйисар тоIаяра гIулакхаш мара паччахьалкхенашта юкъера кхыдола гIулакхаш довзац империализмана. Цо дунен халкъашта юкъера гIулакхаш увттаду диктата, кхерам тIатассара, низ бара, ший хьаштдар дара наькъаца. Агрессивни тIемаех цо лерхI дунен халкъашта юкъера дешаш къоастадара хиланза яргйоаца средство. Империалистически паччахьалкхенашта дипломатех хинна а хиннай, йолаш а я шоай лоIам кхыча халкъашта качбехкара эша инструмент, тIема кийчо яра эша ечал. Дерригa доал империализмага долча хана тIемахи машарахи дола дош къоастадеш хиннад чIоагIгIа халкъашта къайла а кхухьаш финансово-промышленни олигархе.

Социализмо империализмана духьал увттаду **дунен халкъашта юкъерча гIулакхий керда тайпаш.** Ший ларде машара, цхьатарра бокъо хилара, халкъаш шоаш къаста бокъо хилара, дерригa мехкаш шоай лоIаме хилари цар суверенитети лархIара принципаш йолча социалистически паччахьалкхений арахьарча политикои, хIаьта иштта социалистически демократе дог цIена, гуманни методашеи тIа-тIа дукхагIа влияни лоаттаю дунен тIарча хьала. Дунен халкъий гIулакхашта юкъе ше лоацаш хинна керттера моттиг империализмагара дIаяьннача а социалистически система лоархIам тIа-тIа дукхагIа лакхлуча а хана, шоай лоIаме хулга яьккхача паччахьалкхенийи капиталистически мехкашкарча дуккхача наьхеи лоархIам дунен политикана юкъе чIоаггIа лакхбеннача хана социализмо оттаяь керда принципаш империалистически агрессивни политика принципел котъяха йиш йола йизза торо хьахул.

Исторе чухь эггара хьалхагIа хьахиннад йоккхий яраша меттел, зIамигача паччахьалкхенаша, шоай лоIаме дегIадахкара новкъа даьннача мехкаша, машар оттабе гIертача ерригача паччахьалкхенаша, низ хиларгеи ца хиларгеи хьежжа доацаш, шоай лоIаме арахьарча политика курс лелае йиш йола хьал.

Вай ханара керттера дош да тIемахи машарахи дола дош. ТIема кхерама цаI мара боаца хьаст ба империализм. Империалистически лагеро адамашта де кийчду эггара а унзарагIа дола зулам — цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа бIарчча мехкаш дохадергдола, бIарчча халкъаш хIалак дергдола дунен термоядерни тIом. Машареи тIемеи дош бIаьш миллионаш болча наьха бахареи балареи дош а хинна дIаэттад.

Халкъаша шоай низ тIабахийта беза империалисташ шоай ханнахьа совцабара, наха балар дахьаш дола герз тоха йолча торонах уж бахара. **Керттерадар да термоядерни тIом хургбоацаш соцабар, из бола ца балийтар.** Вай ханарча наха из дулург а да.

Советски паччахьалкхе чIоагIъялар, дунен социалистически система хьахилар общества вахара чура тIемаш дIадаха адамашта бIаьшерашка дагадоаллар кхоачашдара тIабодача новкъа баьккха исторически гIа ба. Дунен социалистически даькъ тIа яц тIемаш хьоадар хьаштдола классаши социальни группаши. Iилмаи техникаи дуккхача керттерча доакъошка капитализмал хьалха а яьнна, социализмо машар безача халкъашта бе ехкай империалистически агресси соцае могаргдолаш низ бола материальни средстваш. Нагахьа санна капитализмо ший доал цIерацеи турацеи оттадаь дале, ший идеалаш йоаржае тIемаш эшац социализмана. Общество вIашагIйоллара, паччахьалкхен строя, экономика, вахара хьали духовни культуреи лакхъяра хьакъехьа къаьнарча строял тIех хилар — из да цун герз.

Социалистически система дунен тIара дерригa машар беза низаш тIаувза бокъонца йола центр я. Цун арахьарча политика принципаш тIа-тIа дукхагIа къоабал а ю, хьал а лоац дунен халкъаша. Дунен тIа хьахиннай Iалаьмате йоккха **машара зона.** Социалистически мехкашца цхьана цунна юкъейода тIом хьоабелга цу е вокх бахьанашца хьаштдоацача социалистически йоацача паччахьалкхений йоккха группа. Уж паччахьалкхенаш дунен политика арена тIа яларо машара пайда болаш чIоаггIа хийцай низий соотношени.

Нейтралитета политика лелаю, тIема агрессивни блокашта юкъе дакъа лацарах болча кхерамах лорадала гIерта мехкаш дукхагIа хулаш латт.

Исторически кердача замах дунен халкъий дешаш къоастадеча юкъе халкъаша чIоаггIа дакъа лаца йиш йола торонаш йиста варгвоацаш лакхъеннай. Халкъаша тIа-тIа дукхагIа шоай бе долл машарахи тIемахи дола дош къоастаделга. ТIема духьаларча наьха тайп-тайпара формаш йола болам машара тIехьа лоаттабеча къовсама эггара йоккхагIа йола фактор я. Из дерригача халкъий къовсам вIашагIтохаш бола сийлахь-боккха низ а хинна дIаэттай империалистически тIемашта духьал эггара чIоагIагIа, хадданза, цIаккха машар хургбоаца къовсам лоаттабеш йола дунен халкъий болхлой класс.

Низ кхоачача социалистически лагера, социалистически йоацача машар безача паччахьалкхений, дунен халкъий болхлой класса, машара гIулакх хьаллоаттадеча берригача наьха вIашагIкхийттача низашта **могаргда дунен тIом ца хулийташ юхатоха.** Социализма низаш капитализма низел, машара низаш тIема низел тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хиларо, дунен тIа социализм йизза кот а ялалехь, дунен цхьан даькъ тIа капитализм а йолаш, общества вахара чура дунен тIом дIабаккха бокъонца йола торо хьахулийт. Дерригача дунен тIа социализм котъяларо цIендаь дIадоахаргда моллагIа тайпа а тIемаш хьахилара социальнии националнии бахьанаш. **ТIемаш дIадахар, даим хургбола машар лаьтта оттабар — из я коммунизма исторически мисси.**

ЧIоаггIа бола машар Iалашбара бокъонца бола никъ ба дунен халкъаша цIенхаштта тIахьожам а лоаттабеш массане а дерригa герз Iодиллар. Империализмо халкъашта гибеллаб герз хьадара цIаккха а хазанза бола боккха мухь. Адамленна хьалхашкара ший декхар социализмана гу кхетам боацаш къамий уж рузкъаш доадеча цу балех из мукъаяккхарца. Из декхар кхоачашдар адамашта исторически лоархIам болаш хургдар. Хаьдда къовсам лоаттабарца халкъашта могаргда империалисташка герз Iодиллийта, цар из де а деза.

Дуне шин системана дийкъача хьалашка паччахьалкхенашта юкъерча гIулакхий цаI мара йоаца хьаькъалера принцип — В. И. Ленина оттаяь тайп-тайпара социальни строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара принцип еннай адамашта социализмо.

Социалистическии капиталистическии паччахьалкхенаш **машаре яхар** адамий общество дегIаахара объективни хиланза даргдоацар да. ТIемах хила йиш а яц, хулалург а яц дунен халкъашта юкъера къовсаме латта гIулакхаш къоастадара способ. Паччахьалкхенаш машаре яхар е дуккха хIама хIалак деш бола тIом — духхьал иштта да исторе оттадаь дош. Нагахьа санна империалистически агрессораш фуннагIа дале а дунен керда тIом хьоабе лоархIабой, халкъаша ловргьяц дуккха хIама хIалак деш дола тIемаш шоашта тIаувттаду строй. Цар нув хьеккха дIа а яьккха, дIайолларгья империализм.

Паччахьалкхенаш машаре яхар да: паччахьалкхенашта юкъе къовсаме латта дешаш къоастадара средство тIемах ца лархIар, уж переговорий наькъаца къоастадар; паччахьалкхений цхьатарра бокъонаш хилийтар, вIаши дувцар цар кхетадар, царна юкъе тешам хилар, хьаштий вIаши лоархIам бар; чурча гIулакхашта юкъе ца лелхар; ший мехкара дерригa дешаш ший лоIаме къоастаде хIара халкъа йолча бокъонна мукIарло дар; дерригача мехкий суверенитети территори бIарчча хилари цIенхаштта лархIар; йизза цхьатарра бокъои вIаши пайданеи хилара ларда тIа экономическии культурнии хьакъехьа гIулакхаш лeладелга дегIадоаладар.

Паччахьалкхенаш машаре яхар дунен халкъий масштабе социализманеи капитализманеи юккъерча машаерча яхьа лард а я, царна юкъерча классови къовсама специфически форма а я. Паччахьалкхенаш машаре яхара никъ хадданза дIа а хьош, социалистически мехкаш гIерт дунен социалистически система позицеш цо капитализмаца лаьцача яхье лорзагIа ца йоалийташ чIоагIъе. Паччахьалкхенаш машаре яхача хьале хьахул капиталистически мехкашка болхлой классо лоаттабеча къовсама эша дикагIа дола хьалаш, аттача боакх колониальнии кхычарна карадолчеи мехкашкарча халкъаша шоаш мукъадовла лоаттабу къовсам. Паччахьалкхенаш машаре яхара принцип хьаллацар термоядерни тIемо капиталистически общества доал деш йолча классех а къахетам бергбоацилга кхетадеча буржуазе даькъа хьашташта эшар да. Паччахьалкхенаш машаре яхара политика эшаш я дерригача адамий керттерча хьашташта, йоккхача монополештеи военщинанеи доал дерашкара дIайиккхача.

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа).

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ПРОГРАММА

(ДIахододар. Долалур 1-чен, 2-чен, 3-чен оагIош тIа).

Советски Союзо хадданза хьал а кхаьбай, хьал а кхоабаргья тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара политика.

Советски Союза Коммунистически парте **дунен халкъний гIулакхий хьакъехьа** е декхараш оттаду:

— тIом хургбоацаш юхатохара а адамий общества вахара чура тIом бизза дIабаккха торо лургйола хьалаш хьадара а эшача ерригача средстваех социалистически кхыча мехкашца, машар безача паччахьалкхенашцеи халкъашцеи цхьана пайда эцар;

— дунен халкъашта юкъера гIулакхаш тоадара курс лелаяр, вIаши духьал латта еррига тIема блокаш дIайоахилга, «шийла тIом», халкъашта юкъера моастагIали гоамали гIеттаю пропаганда соцаелга, паччахьалкхенаша кхыча мехкий территореш тIа яхкаь еррига фецара, фордацара, ракетни, кхыйола тIема базаш дIайоахилга чакхдаккха гIерташ хилар;

— дунен халкъаша цIенхаштта тIахьожам а лоаттабеш массане а деррига герз Iодуллилга чакхдаккха гIерташ хилар;

— къамаш мукъадаха а уж шоай лоIаме хилар чIоагIде а гIерташ къовсам лоаттабеча Азе, Африка, Латински Америка паччахьалкхенашцара, машар лорабара тIехьарча дерригача халкъашцара, паччахьалкхенашцара вежарий доттагIали айхха вIаши юкъера гIулакхаши чIоагIдар;

— машар Iалашбар духьа дерригача капиталистически мехкашцара гIулакхаш тоадареи дегIадоаладареи политика хадданза хьинаре лелаяр, царца Америка ВIашагIкхийттача Штаташцара, Великобританецара, Францецара, Германе Федеративни Республикацара, Японецара, Италецара гIулакхаш а долаш;

— империалистически тIемай политикана духьал яьннача дунен халкъий болхлой класса ерригача отрядийи организацейи денал дола барт-цхьоагIо чIоагIъе мамогта новкъостал дар;

— тIемашта духьал къовсам лоаттабу деррига низаш вIашкаувза никъ хадданза дIакхахьа. ТIом ца хилийта гIерта еррига организацеши партеши, нейтралистскии пацифистскии боламаш машараи мехкашта юкъера гIулакхаш лер тIа дахараи тIехьа этта буржуазех бола нах хьаллоацаргба Советски Союзо. цар уйлаш а кхетаергья;

— торговле, культурни бувзамий, Iилма, техника хьакъехьа дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладара курс дIаяхьа;

— машар бохабе гIертача агрессивни гIозарий хьакъехьа чIоаггIа фийла хила, тIема авантюраш хьеераш ханнахьа гучабаха, вай социалистически Даьй-мехка, ерригача социалистически лагера кхерамзлеи уж маьрша дахари Iалашдара хиланза дарг мел доаца деррига гIулакхаш чакхдаха.

КПСС-и деррига советски халкъи тIехьа тIайоагIача хана а духьалдуврга мехкаш дIалувца хьедеча дерригача а моллагIча а тIемашта, царца капиталистически паччахьалкхенашта юкъера тIемаши мукъадовлара тIехьара халкъий боламаш тоIадара тIадерзадаь локальни тIемаши а долаш, низ-Iоткъама кIал латтача халкъаша лоаттабу сийлен къовсам, мукъадовла империализмана духьал цар лоаттаду тIемаш хьаллацар шоай декхар а лерхI.

Советски Союза Коммунистически парте лаккха лаьца лелаергья машареи халкъий доттагIалени байракх.

ДАКЪА ШОЛЛАГIА

Коммунистически общество хьалъяра хьакъехьара Советски Союза Коммунистически парте декхараш

Коммунизм дерригача адамлен сийрда кхоане я

Коммунистически общество хьалъярах советски халкъа юкъарчал доаццаш дола практика декхар хиннад. Социализм йоалаш-йоалаш коммунизмага ялар — из объективни закона боарам ба; из кийчдаьд ерригача хьалха дIаяхача хана советски социалистически общество дегIаахаро.

Фу маIан да коммунизма?

Коммунизм — из классаш йоаца, производства средствашта дерригача халкъа цхьа доалахье а йолаш йола, нах массе оагIорахьара дегIабахкарца цхьана хадданза дегIаухача Iилман техникан ларда тIа производительни низаш а алсамдаргдола, общества рузкъан деррига хьасташ диззача тоатолах Iодолалургдола, «хIаранегара — дулур, хIараненa—эшар» яха сийлахь-йоккха принцип кхоачашхургйола, общества берригача членний йизза ниисхо хургйола бщественни строй я. Коммунизм из я обществана долча берката къахьегилга вахара эггара хьалха массанена эшаш дола, из хиланза дargдоаца хIама хилар массане а кхетадаь, хIаранена ховшдар халкъа эггара тIех пайда баргболаш дIадохийташ йола, общественни наькъаца ше-шийна доал дергдола кортамукъарчен кхетам болчен наьха чIоаггIа вIаштIехьъяькkха общество.

Лакха коммунистически сакхетам, къахьегам безари дисциплинеи, общества хьашташта мутIахьа хилар коммунистически обществерча сагах дIаяла йиш йоаца оамалаш я.

Коммунизмо Iалашду сиххача Iилман-техника прогресса ларда тIа хадданза общества производство дегIаухилгеи къахьегама овсарле лакха хулгеи, саг Iалашву эггара дикагIча а низ болча а техникаца, Iалаьмате лакха айду саго кхоллама оалал делга, торо хулийт дIахо дукхагIа а диззаь а цун стихийни низашта доал де. Беррига общества боахам плана боараме вIаштIехьбаккхара лакхехьарча лагIага кхоач, общества членний дегIауха хьашташ кхоачашдара материальни рузкъаехи къахьегама кхоачамехи ниийса пайда эцилга Iалашду.

Коммунизме классаш хургьяц, городаи юртаи юкъера социально-экономически а культурни-вахара а башхалонаш дIаяргья; производительни низаш дегIадахкара боарамгеи къахьегама хьисапагеи, производства отношеней формашка, вахара хьалашка, бахача наьха торонга диллача юрт города боарамга кхаччалца лакхлу. Коммунизм котъяларца адамий производства балха тIехь хьаькъалеи физически къахьегам органически вIашагIкхетаргба. Интеллигенцех кхы ше къаьстта социальни дакъа хургдац, физически къахьегама болхлой шоай культуран-техника боарамга диллача хьаькъалца къахьегача наьха боарамга кхоачаш лакхлургба.

Цу тайпара, коммунизмо дIадоаккх общество классаштеи социальни доакъоштеи екъалулга, адамлен деррига истори, первобытни ханашкара дIаийккхача, классай общества истори хиннадоллашехь. ВIашдухьал латтача классашта общество екъаяларо саго саг воацаварга, классай къовсамашка, къамаштеи паччахьалкхенаштеи юкъерча антагонизмага вугар.

Коммунизме берригa нах обществе цхьатаррарча хьале хургба, цар производства средствашца цхьатарра отношенеш, къахьегами декъари цхьатаррарча хьалашка хургда, общества гIулакхашта доал дарца хьинаре дакъа лоацаш хургба. Обществаи хIаране шийи хьашташ цаIаш хилара ларда тIа хьахургда хIара сагаи обществанеи юкъера гармонически гIулакхаш. Iалаьмате чIоагIа эргаш доллашехь адамаша дIадехаш дола гIулакхаш массе а оагIорахьара дегIавенача сага эшарий хьисапе уж цIена а кхетаме а хургда.

Хадданза йола общества прогресс Iалашъелга, общества хIара члена цун дегIаухача хьашташка, ший къаьсттача дезарашка а оамалашка а хьежжа материальнии культурнии рузкъаш хулийтилга — иштта да коммунистически производства дагакхоабар. Наха эшараш кхоачашдергда общества фондий чотах. Общества хIара члена шийна эшаш йола хIамаш цун ший доалахьа а кара а хургья.

Лаккха вIаштIехьъяьннача производстваи дегIаенача техникаи ларда тIа латтача коммунистически общества къахьегама оамал хувц, цхьабакъда общества членаш къахьегарах мукъабахац. Из хиллане а хургьяц анархе, дер дайна йола сакъердара общество. ХIара къахьега могаргдолчо общества къахьегамца дакъа а лоацаргда, хIаьта общества материальнии духовнии рузкъаш дегIаахар Iалаш а дергда. Къахьегама оамал хувцаяларах, из техникаца кийчбаь хилар дегIадарах, сакхетам лакхача боараме хиларах общества берригача членаша общества рузкъа совдаккхара шоай лоIаме а говзалашка хьежжаь а дег тIара къахьегилга дегIадоагIаргда.

Коммунистически производства дIадех, низ бара наькъаца а доацаш, обществана хьалхашкара декхар кхетадара ларда тIа хьахулаш дола, коммунистически общества ерригача укладо къоастам бе. йола лаккхара организованность, дисциплина хилар. Къахьегами дисциплинеи сага балийна хургдац: къахьегилгах алхха вахара средство мара ца хилар дIадаргда, цунах хургья маярра йола творчество, гIозален хьаст.

Коммунизм общества вахара организаце лакхехьара форма я. Еррига производства ячейкаш, еррига самоуправлене ассоциацеш гармонически шоайла вIашагIкхийтта хургья плана боараме вIаштIехьбаькхача боахам чухь, общества къахьегама цаI йолча ритме.

Коммунизме кхы дIахо а къамаш дуккхагIа массе а оагIонгахьара вIаши гаргагIоргда экономически, политически, духовнии хьашташ цаIаш хилара а вежарий доттагIал леладара а вIаши гIулакхаш леладара а ларда тIа.

Коммунизм кортамукъача сага хьинари, таланташи, дикагIа йола оамалаши тоалуш а йиззаь гучайоалаш а йола строй я. Дезалашта юкъера гIулакхаш материальни расчетах диззаь цIенлургда, хIаьта вIаши безами доттагIали лархIарца а леларгда.

Коммунистически общество хьалъяра керттерча декхарий къоастам беш, парте хьалхле ийю В. И. Ленина гениальни формулах: «Коммунизм — из да Советски Iаьдал — цунна берригача мехка электрификаци яр тIатехача».

Iилман коммунизма парти ше хиларга хьежжа КПСС коммунизм хьалъяра декхараш дIа а увттаду, кхоачаш а ду, материальнии духовнии предпосылкаш кийчъярга а кхачарга а хьежжа, сихвала а хиланза ца йоалача дегIаахара этапашта тIеххкувсавала а йиш ца хилар, карагIдаьнначун тIа сеца а, хьалхашкахьа дIагIолга сецаде а мегарг ца хилар кхета а деш. Коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашделга чакхдоаккх вIаши тIеххьа-тIехьа йоагIача этапех.

Гаргарча итт шера (1961 — 1970 шераш) коммунизма материально-технически база а юллаш, Советски Союз бахача наьха хIара сага сих лаьрхIа продукци арахецара тIехъяргья эггара дукхагIа низ болаш а бIаьхий а болча капитализма мехкал — США-ал. НонагIо лакхлургда къахьегамхой вахара хьали культура-технически боарами, массане а материальни кхоачам хургба; ерригача колхозехи совхозехи лаккха овсарле йолеи дуккха пайдаш телеи боахамаш хургда; дукхагIча даькъе советски адамий дика тоадаь чуIе гIирсаш хургда, хала физически къахьегам дIабаргба; СССР-ах эггара лоацагIа балха ди дола мохк хургба.

ШоллагIча итт шера юхxe (1971—1980 шераш) коммунизма материально-технически база йилла яргья, берригача бахача наха шортта кхоачам балла материальнии культураи рузкъаш Iалашдергда; советски общество айхха тIакхоачаргья эшачунга хьежжа декъара принцип кхоачашъяра, цаI йолча дерригача халкъа доалахьенга далар кхоачашхургда. Цу тайпара, **СССР-е керттерча даькъе хьалъяь яргья коммунистически общество.** Коммунистически общество йиззаь хьалъяь яргья дIахо йодача юкъах.

Коммунизма сийлахь-боккха гIирс хьалбогI советски халкъа — болхлой классеи, ахархойи, интеллигенцеи чIоаггIача къахьегамца. Цар къахьегам толамегIа мел хила гаргагIа да сийлахь-доккха дагакхоабар кхоачашхилар — коммунистически общество хьалъелга.

(ДIахододар хургда).

ШАЬЛАРА ШЕКАР ДОЛАШ ДА!

ДIАЙХА МОАРЦIАЛ ДА ШУГА, ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

Нохч-ГIалгIай АССР Совнархоза № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене, РСФСР гIишлой министерства специализированни монтажни управленей болхлошка, инженерно-технически болхлошка, гIулакхерча нахага, Шалински шекара завода коллективага — керда предприяти хьалъеча а болх бе йолайолийтача а дакъа лоацаш мел хиннарашка

КПСС областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето, республика халкъа боахама Совето чIоаггIа даькъала бувц Нохч-ГIалгIай Совнархоза, РСФСР гIишлой министерства специализированни управленей гIишлонхой, монтажникаш, энергетикаш, хIаьта иштта шекара завода коллектив, из лоархIамера объект хьалъеча а болх бе йолайолийтача а дакъа лоацаш мел хиннараш йоккха къахьегама котало яккхарца — предприяте гIишлой-монтажни балхаш толаме чакхдаларца а болх бе из йолаялийтарца а.

Из производственни котало яьккхай керда предприяти хьалъечени из болх бе йолайолийтачеи дакъа лоацаш хиннача а шоашта хьалхашка оттадаь декхар сийленца кхоачашдаьча а болхлоша, техникаша, гIулакхерча наха шоай хьинар кхо ца деш къахьегар бахьан долаш.

Колхозное яхача юрта— Нохч-ГIалгIай мехкарча кердача, сихха дегIайоагIача промышленни районе хьалъеш латтача объектаех цаI я Шалински шекара завод. Завод хьалъяь яккхар а болх бе йолаялийтар а боккхача лоархIамера гIулакх да республика районашта индустриализациярaи цун экономика дегIайоалаяраи, нохч-гIалгIай къамех бола нах промышленносте чуозара, къахьегамхой вахара хьали культуреи лакхъяра.

Шекара завод болх бе йолаялийтар — Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда сийна дукха езача Даьхенна денна доаггIаш дола производственни совгIат.

Парте областной комитет, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум, Министрий Совет, республика халкъа боахама Совет чIоаггIа дог тийша я гIишлонхоша, монтажникаша, эксплуатационникаша Даьхен беркат совдаккхар духьа дIахо а шоай хьинар ца кходеш къахьегарг-хиларах, вай мехка коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе шоашкара доаггIаш дола дакъа лоацаргхиларах.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМ
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
ПРЕЗИДИУМ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
МИНИСТРИЙ СОВЕТ
РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА БОАХАМА
СОВЕТ.



Сурта тIа: КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. С. Трофимов лента хоададеш воалл. Болх бе йолаеннай керда хьалъяь шекара завод. **И. ПЛИЕВА** сурт.

Шекара завод болх беш я!

Укх тIеххьарча шерашка чIоагIа дегIаенай, тоаеннай Шаьла районера Колхозное яха юрт. Цига хьалъеш латт йоккхий промышленни предприятеш, дукха гIишлош.

13-ча ноябре шекара завод болх бе йолаялийтара хетаяь йоккха митинг хилар заводе. Укхаза гулбеннабар республика партийни, советски, боахама кулгалхой, кхыча районашкара хьаьший. КПСС обкомо, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето, Совнархозо тIадилларах митинг хьаеллаш лоацца къамаьл дир Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитела нов. Тепсаева.

Цул тIехьагIа къамаьл дир КПСС Шаьла райкома парте секретара нов. Мизаева. Районерча къахьегамхой цIерах цо баркал оал вай республика даим йоакхо еча Коммунистически партенеи Советски правительстванеи.

— Ши шу хьалха даьсса иллача лаьтта,— аьлар совнархоза № 3 йолча СМУ начальника нов. Измайлова,— хьалъяьй дукха промышленни предприятеш. КПСС XXII-гIа съезд хьаеллача деношка шекара завод хьалъяь яккха лаьрхIадар тха гIишлонхоша. Толамца кхоачашдаьд цар шоай дош. 10 октябре завод хьалъяь яьлар, хIаьта 13-ча октябре хьалхара шекар ара а хийцар. 5-ча ноябре Паччахьалкхен Комиссе дика мога а яь. дIаийцай вай республике эггара хьалхара шекара завод.— ДIахо нов. Измайлова гIишлонхой цIерах дош делар парте XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, Шаьла районе еш латта предприятеш сихагIа йистеяхара гIишлонхоша беррига шоай низ, хьинар кходергдац, аьнна.

Шекара завода коллективо даьхача хьалхарча толамех диййцар завода директора нов. Басханова. Ноябрь бетта план хаьнал хьалха 13 ноябре, Iуйрийна 8 сахьат даьлча, вешта аьлча 12 дийнахьеи 8 сахьатаи 113,6 процент кхоачашъяьй. Директора къаьстта чIоагIа баркал аьлар оборудовани лерттIа вIаштIехьъяккхара доккха новкъостал даьча Краснодарера баьхкача нов. Чернобаба бригада болхлошта.

Митинге къамаьлаш дир нов. Чернобаба, шекара завода цеха мастера нов. Хаджимуратова, № 3 йолча СМУ бетонщикий бригадира нов. Симончика, «Джалка» совхоза свекла лелаерий звеньевой волча нов. Хаидова.

Шалински ТЭЦ-а директора нов. Яхшаатова гулбеннараштa дийшар КПСС Центральни Комитетага, Н. С. Хрущевга дIахьийта кийчдаь письмо. Массане а дег чура раьза а болаш тIаийцар из.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо шекара завод хьалъяьча дуккхача гIишлонхошта Сийлен грамоташ елар.

Завода керттерча корпусе дIачуводдача доалла лента хоададу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. С. Трофимова.

Шекара завод болх беш я! ХIанзале заводо арахийцад бIаьш тоннаш шекар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Даркле».** Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Даркле».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30. **«Жених для Лауры».** Долалу: 10.30 (сайрийна). ЗIамига зал № 2 — **«Дошо симфони».** Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Городе Грозне, Революце Проспектах 26/36, кв. 19 яхаш йолча граждaнка Сабина Анна Сергеевнас суде деннад г. Грозне, Революце Проспектах 26/36, кв. 22 вахача Гнидин Владимир Васильевичагара ше хьаялах дола дош.

Дош дувцаргда городе Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктохкама секретара—2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул, Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02201 Заказ № 6245